JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PAOLO MENGOZZI
23 päivänä helmikuuta 2010[1]

I Johdanto

1. Tämä ei ole ensimmäinen kerta, kun unionin tuomioistuimelta pyydetään ratkaisua valtiontuesta, jota Ranska on myöntänyt pehmopaperia valmistavalle Scott-nimiselle yhtiölle. Tämä ei ole ensimmäinen, eikä myöskään viimeinen kerta. Siitä riippumatta, mikä on nyt käsiteltävänä olevan asian lopputulos, tällä hetkellä on vireillä ainakin kaksi muuta asiaa, jotka koskevat samaa tapausta. Viittaan niihin jäljempänä.

2. Tosiseikat ovat jo unionin tuomioistuimen tiedossa, ja ne juontuvat vuoteen 1987. Kyseisenä vuonna Ranskan julkiset viranomaiset luovuttivat Scott-nimiselle yksityiselle yritykselle maa-alueen hintaan, jota komissio piti markkinahintaa alhaisempana. Maa-aluetta oli tarkoitus käyttää paperitehtaan perustamiseen. Vuonna 1996 Kimberly-Clark Corp. -niminen toinen yhtiö osti Scottin. Päätettyään sulkea tehtaan Kimberly-Clark Corp. möi sen vuonna 1998 maa-alueineen Procter & Gamble -nimiselle toiselle yhtiölle.

3. Komissio teki näiden tapahtumien vuoksi 12.7.2000 päätöksen 2002/14/EY, joka koski Ranskan Scott Paper SA:lle / Kimberly-Clarkille myöntämää valtiontukea[2] (jäljempänä riidanalainen päätös).

4. Riidanalaisen päätöksen päätösosa on seuraava:

”1 artikla

Valtiontuki, jonka Ranska on myöntänyt Scott Paperille maa-alueeseen liittyvänä hintaetuna ja jonka arvo on 39,58 miljoonaa Ranskan frangia (6,03 miljoonaa euroa), eli nykyarvoisena 80,77 miljoonaa Ranskan frangia (12,3 miljoonaa euroa), ja vedenpuhdistusmaksuun liittyvänä hintaetuna, jonka arvo Ranskan

1 – Alkuperäinen kieli: italia.

2 – EYVL 2002, L 12, s. 1.

viranomaisten on määritettävä komission vahvistaman laskutavan perusteella, ei sovellu yhteismarkkinoille.

2 artikla

1. Ranskan on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitetun ja tuensaajalle sääntöjenvastaisesti maksetun tuen perimiseksi takaisin.

2. Tuki on maksettava takaisin viipymättä kansallisen oikeuden menettelyjen mukaisesti, jos niissä mahdollistetaan päätöksen välitön ja tehokas täytäntöönpano. Takaisin perittävään tukeen sisällytetään korko alkaen siitä, kun tuki asetettiin tuensaajan käyttöön, tuen todelliseen takaisin perintään asti. Korko perustuu aluetukien avustusekvivalenttien laskennassa käytettyyn viitekorkoon.

3 artikla

Ranskan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu Ranskan tasavallalle.”

5. Riidanalaisesta päätöksestä on nostettu samanaikaisesti kaksi kannetta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Ensimmäisen kanteen, joka kirjattiin numerolla T-369/00, nosti Département du Loiret (alue, jolla päätöksen kohteena oleva maa-alue sijaitsee). Kanne johti riidanalaisen päätöksen kumoamiseen ”sen 1 artiklassa tarkoitettua maa-alueeseen liittyvänä hintaetuna myönnettyä tukea koskevilta osin”.[3] Täsmennettäköön, että tällä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiolla kumottiin kyseinen päätös kokonaisuudessaan (siltä osin kuin se koski maa-alueeseen liittyvää hintaetua) komission tuen takaisin perinnän yhteydessä maksettavaksi tulevien korkojen laskennassa tekemän virheen vuoksi. Komissio valitti tuomiosta, ja yhteisöjen tuomioistuimen vahvistettua ensin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen korkojen laskennan osalta esittämät huomautukset olivat asianmukaisia, se totesi, että tällainen riidanalaisen päätöksen lainvastaisuus ei oikeuta kumoamaan päätöstä kokonaisuudessaan vaan ainoastaan korkoa koskevalta osalta. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio kumottiin, ja asia on tällä hetkellä uudelleen kyseisen tuomioistuimen käsiteltävänä.[4]

6. Riidanalaisesta päätöksestä nostetun toisen kanteen, johon nyt esillä oleva asia liittyy,

3 – Asia T-369/00, Département du Loiret v. komissio, tuomio 29.3.2007 (Kok., s. II-851).

4 – Asia C-295/07 P, komissio v. Département du Loiret, tuomio 11.12.2008 (Kok., s. I-9363).

nosti Scott Paper SA (jäljempänä Scott), jota toimenpiteet, joiden komissio katsoi olevan tukea, koskevat. Tämä numerolla T-366/00 kirjattu kanne ratkaistiin asiassa T-369/00 annetun tuomion kanssa samana päivänä, eli 29.3.2007 julistetulla tuomiolla, jolla kumottiin riidanalaisen päätöksen 2 artikla vain ”siltä osin kuin se koskee sen 1 artiklassa tarkoitettua, riidanalaisen maa-alueen hintaetuna myönnettyä valtiontukea”.

7. Täydellisyyden vuoksi todettakoon kuitenkin, että yhteisöjen tuomioistuimessa on pantu vireille muitakin asioita nyt esillä olevan asian johdosta. Ensinnäkin asiassa C-276/03 P [5] yhteisöjen tuomioistuin vahvisti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustelut tämän hylättyä kahdella asian osia koskevalla tuomiolla väitteet, joissa oli vedottu vanhentumiseen. [6] Toiseksi lokakuussa 2006 annettiin tuomio, jolla Ranska tuomittiin siitä, ettei se ollut ryhtynyt asetetussa määräajassa toimiin tukien perimiseksi takaisin. [7] Tämän lisäksi tapausta käsitellään parhaillaan unionin tuomioistuimessa esillä olevassa asiassa C-210/09, joka sai alkunsa Cour administrative d’appel de Nantesin esittämästä ennakkoratkaisupyynnöstä, joka liittyy kansalliseen menettelyyn, jolla tuki on tarkoitus periä takaisin.

5 – Asia C-276/03 P, Scott v. komissio, tuomio 6.10.2005 (Kok., s. I-8437).

6 – Kyseessä olevat kaksi samana päivänä julistettua tuomiota ovat asiassa T-369/00, Département du Loiret v. komissio, 10.4.2003 annettu tuomio (Kok., s. II-1789), johon ei haettu muutosta, ja asiassa T-366/00, Scott v. komissio, 10.4.2003 annettu tuomio (Kok., s. II-1763), josta tehty valitus johti edellä alaviitteessä 5 mainitun tuomion antamiseen.

7 – Asia C-232/05, komissio v. Ranska, tuomio 5.10.2006 (Kok., s. I-10071).

II Valituksenalainen tuomio

8. Scott esitti asiassa T-366/00 kanteensa tueksi neljä perustetta, jotka koskivat menettelyllisten takeiden loukkaamista, yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista, luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista ja tuen arvioimista virheellisesti. [8]

9. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki ensinnäkin komission esittämän oikeudenkäyntiväitteen, joka koski joitakin Scottin kannekirjelmän liitteitä: koska komission mukaan nämä liitteet eivät sisältyneet hallinnolliseen asiakirjavihkoon, niitä ei voitu liittää pätevästi kannekirjelmään.

10. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti tältä osin siitä, että tosiasiassa ongelmana ei ollut se, voitiinko kyseiset asiakirjat liittää kannekirjelmään, vaan sen selvittäminen, voitiinko näitä asiakirjoja käyttää oikeudenkäynnissä riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuden arvioimiseen. Katsottuaan, ettei tämä ollut mahdollista kolmen asiakirjan tapauksessa neljästä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin otti käsiteltäväksi

8 – Valituksenalaisen tuomion 37 kohta.

Scottin asianajajan komissiolle 24.12.1999 lähettämän kirjeen. Komissio kieltäytyi ottamasta kyseistä kirjettä huomioon, koska se oli saatu ulkopuoliselta ja jätetty muodollisen tutkintamenettelyn aloittamispäätöksessä määrätyn määräajan päättymisen jälkeen.

11. Tämän kirjeen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti useita näkökohtia, jotka koskivat erityisesti tuensaajan roolia valtiontukien valvontamenettelyssä. Näkökohtia, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tältä osin esitti, ei tarvitse tässä yhteydessä luetella, koska komissio on esittänyt useita niitä koskevia valitusperusteita ja niitä käsitellään näin ollen tässä ratkaisuehdotuksessa jäljempänä. Tässä vaiheessa todettakoon vain, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että komissio ei olisi saanut kieltäytyä ottamasta edellä mainittua kirjettä hallinnolliseen asiakirjavihkoon. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin otti kirjeen sisällön huomioon arvioidessaan riidanalaisen päätöksen lainmukaisuutta.

12. Ei ole kuitenkaan selvää, mikä oli käytännössä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tästä näkökohdasta tekemä johtopäätös, eikä se, millä perusteella näin tapahtui. Tuomiosta ei ilmene ensinnäkään, että Scott olisi vedonnut kirjeensä huomiotta jättämiseen kumoamisperusteena.[9] Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei kumonnut riidanalaista päätöstä siinä noudatettuun menettelyyn liittyneiden näkökohtien perusteella vaan komission tekemien arviointien vuoksi. Lisäksi valituksenalaisesta tuomiosta ilmenee, että arvioinnit ja viittaukset, jotka sisältyivät Scottin kirjeeseen, jota komissio ei hyväksynyt, toistettiin Ranskan hallituksen 21.2.2000 komissiolle osoittamassa kirjeessä, ja näin ollen ne sisällytettiin joka tapauksessa asiakirjavihkoon.[10]

13. Valituksenalaisen tuomion lukemisen perusteella vaikuttaa siltä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan sen vuoksi, että komission olisi pitänyt hyväksyä Scottin 24.12.1999 päivätty kirje, kirjeen sisältöä voidaan käyttää riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuden arvioimiseen. Kuten toisaalta edellisessä kohdassa on todettu, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on huomauttanut siitä, että tosiasiassa kirjeeseen sisältyneet perustelut otettiin asiakirjavihkoon, koska Ranska viittasi niihin tämän jälkeen. En voi kieltää, että jo tällainen perustelu on mielestäni ongelmallinen. Käsittelen asiaa tarkemmin jäljempänä samalla, kun arvioin valitusperusteita, jotka koskevat tuensaajalle kuuluvaa roolia.

9 – On kuitenkin todettava, että kun tarkastellaan pikaisesti kannekirjelmää, jonka Scott alun perin esitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle, vaikuttaa siltä, että se itse asiassa käytti tätä kieltäytymistä ensimmäisen kanneperusteensa perusteena. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei nimenomaisesti käsitellyt tätä kanneperustetta, joka koski menettelyllisten takeiden loukkaamista.

10 – Valituksenalaisen tuomion 128 kohta.

14. Tämän oletuksen esitettyään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ryhtyi suoraan tarkastelemaan neljättä kanneperustetta, joka koski sitä, että komissio on arvioinut tukea virheellisesti.

15. Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi komission turvautuneen virheellisesti Scottille luovutetun maa-alueen arvon määrittämisessä julkisviranomaisille maa-alueen hankkimisesta ja sen kunnostamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti, että kustannukset eivät nimittäin ole luotettavin menetelmä arvon määrittämiseksi. [11] Vaikka toisaalta myönnettäisiin, että kustannusmenetelmän käyttö on lainmukaista, komissio on tuomioistuimen mielestä tehnyt useita virheitä laskelmissaan. Osasta näitä virheitä Scott on saattanut viime kädessä hyötyä, koska niistä syntyy käsitys, että kustannukset olivat todellista pienempiä, kun taas osa niistä viittasi päinvastaiseen suuntaan; lisäksi komissio ei ollut käsitellyt riittävän perinpohjaisesti eräitä seikkoja, joiden avulla se olisi voinut määrittää maa-alueen arvon luotettavasti. Näin ollen riidanalaisessa päätöksessä maa-alueen arvo on määritetty ”virheellisesti”. [12]

16. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei siten hyväksynyt komission päätöstä olla ottamatta arvioinnissaan huomioon eräitä Ranskan veroviranomaisten, Galtiernimisen asiantuntijatoimiston ja Tribunal de commerce de Nanterren puheenjohtajan nimeämän apporttiomaisuuden arviointiin erikoistuneen asiantuntijan (Commissaire aux apports) tekemiä arvioita maa-alueen arvosta eikä komission päätöstä olla pitämättä merkityksellisenä myöskään hintaa, jolla Scott möi maa-alueen Procter & Gamblelle vuonna 1998. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että kaikki nämä seikat, jotka mainitaan sekä 24.12.1999 päivätyssä Scottin kirjeessä että 21.2.2000 päivätyssä Ranskan hallituksen kirjeessä, olisi pitänyt ottaa huomioon, vaikka ne eivät sinänsä osoitakaan komission arvioinnin virheellisyyttä, esimerkiksi pyytämällä asianosaisia esittämään mainittujen arviointien koko teksti tai käyttämällä ulkopuolisten asiantuntijoiden palveluja. [13]

17. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli sitä mieltä, että komissio on syyllistynyt lainvastaisuuteen, kun se ei ole ennen saatavilla oleviin tietoihin perustuvan päätöksen tekemistä käyttänyt toimivaltaa kehottaa jäsenvaltiota silloin, kun tämä ei tee yhteistyötä, toimittamaan tiettyjä tietoja. [14] Ranskalle osoitettu yleisluonteinen pyyntö toimittaa komissiolle ”hyödylliset asiakirjat, tiedot ja seikat, jotta [se] voisi – – tutkia – – [valtiontuen] yhteensoveltuvuuden” yhteismarkkinoille oli tuomioistuimen mielestä liian yleisluonteinen eikä täyttänyt asetuksen N:o 659/1999 10 artiklan 3 kohdassa asetettuja edellytyksiä. [15]

11 – Valituksenalaisen tuomion 106 kohta.

12 – Valituksenalaisen tuomion 123 kohta.

13 – Valituksenalaisen tuomion 137 kohta.

14 – Valituksenalaisen tuomion 151 kohta.

15 – Valituksenalaisen tuomion 154 kohta. Kyseessä oleva asetus on Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1).

18. Lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että kun otetaan huomioon Scottille myydyn maa-alueen arvoon liittyvä ”merkittävä epävarmuus”, komission tutkinta ei ollut riittävän perinpohjainen. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi riidanalaisen päätöksen 2 artiklan siltä osin kuin se koski maa-alueen hintaetuna myönnettyä valtiontukea. [16]

III Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemän ratkaisun ulottuvuus ja johdonmukaisuus

19. Ensimmäinen ongelma, jota nyt esillä olevassa asiassa on syytä käsitellä, ei koske komission esittämiä valitusperusteita vaan sitä, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antama tuomio kokonaisuutena johdonmukainen.

20. Kuten nimittäin on todettu, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan komissio teki tiettyjä virheitä Ranskan viranomaisten Scottille myymän maa-alueen arvoa määrittäessään: tästä seuraa, että virheet liittyvät valtiontuen määrään. Kun tukeudutaan kyseisen tuomioistuimen perusteluihin, ei näytä myöskään siltä, että maa-alueen arvon määrittäminen uudelleen ei voisi johtaa siihen, että valtiontukea ei ole myönnetty: jos hinta, jolla maa-alue myytiin Scottille, on sama kuin markkinahinta, on ilmeistä, ettei tukea ole myönnetty.

21. Esitettyään tällaisia näkökohtia tuen arvon määrittämisestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin *kumosi* kuitenkin *riidanalaisen päätöksen 2 artiklan*.

22. Päätöksen päätösosa on esitetty edellä. Kuten on todettu ja kuten tällaisille valtiontukipäätöksille on lisäksi tyypillistä, päätöksen 2 artikla koskee määräystä tuen takaisin perinnästä ja tähän takaisin perintään sovellettavia menettelyjä. Tuen toteaminen yhteismarkkinoille soveltumattomaksi ja tuen suuruuden määrittäminen sisältyvät sitä vastoin päätöksen 1 artiklaan, jota ei ole kumottu.

23. Kyseessä on näin ollen vähintäänkin ainutlaatuinen tuomio. Esitettyään ensin perustelut, joiden olisi kuulunut loogisesti johtaa päätöksen 1 artiklan tai koko päätöksen kumoamiseen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosikin päätöksen 2 artiklan, joka sisältää ainoastaan määräyksen tuen perimisestä takaisin.

16 – On nimittäin huomattava, että riidanalainen päätös koskee myös vedenpuhdistusmaksuun liittyvänä hintaetuna myönnettyä valtiontukea. Kantaja luopui kuitenkin ensimmäisessä oikeusasteessa päätöksen tähän osaan liittyvistä kanneperusteista vanhentumiseen liittyvien kysymysten määrittelyn myötä. Ks. valituksenalaisen tuomion 31 kohta.

24. Ei ole selvää, miksi näin tapahtui,[17] eikä ole selvää, mitkä ovat tämän seuraukset.

25. Niiden perustelujen osalta, joiden nojalla kumoaminen rajattiin koskemaan vain riidanalaisen päätöksen 2 artiklaa, tuomiossa mainitaan, että Scottin esittämässä kumoamiskanteessa oli vaadittu vain 2 artiklan kumoamista.[18] Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin lienee noudattanut seuraavaa päättelyä: päätöksen sisältämät virheet olisivat oikeuttaneet koko päätöksen kumoamisen, mutta koska kuitenkin on vaadittu vain 2 artiklan kumoamista, tästä seuraa, että on kumottava 2 artikla.

26. On kuitenkin kaksi ongelmaa.

27. Ensinnäkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käsitellyn asiakirjavihkon tarkastelu osoittaa, että Scottin kumoamisvaatimus *koski koko riidanlaista päätöstä, eikä vain päätöksen 2 artiklaa*. Scott on itsekin vahvistanut, että sen alkuperäinen vaatimus koski koko päätöksen kumoamista. Tältä osin on kuitenkin huomautettava, ettei Scott ole valittanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiosta, koska on ilmiselvästi siihen tyytyväinen.[19] Näin ollen siitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi vain osittain Scottin alkuperäiset vaatimukset, ei sinänsä aiheudu ongelmia, ja Scottin olisi halutessaan itse valitettava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antamasta tuomiosta liitännäisesti.

28. Toinen ongelma on kuitenkin vakavampi, ja se koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion käytännön seurauksia. Tällä tuomiolla on kumottu, kuten on todettu, vain riidanalaisen päätöksen 2 artikla. Päätöksen 1 artikla, jossa tuki todetaan yhteismarkkinoille soveltumattomaksi ja määritellään sen suuruus, on sen sijaan jäänyt ”koskemattomaksi”, sillä tuomion tuomiolauselma ei koske sitä. Tältä osin ei ole selvää, mitä komission olisi tehtävä valituksenalaisen tuomion noudattamiseksi. Yhtäältä sen olisi näet oikaistava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kumoama 2 artikla, mutta minkä mukaisesti se voisi niin tehdä? Mitä ohjeita noudattamalla? Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiossa, kuten on todettu, käsitellään ainoastaan maa-alueen arvon määrittämistä ja siten seikkaa, jota käsitellään tuomiolauselman 1 artiklassa, eikä 2 artiklassa.

17 – On mielenkiintoista havaita eräänlainen outo rinnakkaisuus siinä, että saman tapauksen osalta annetussa toisessa tuomiossa, jonka asianumero on T-369/00 ja joka annettiin samana päivänä kuin valituksenalainen tuomio (ks. edellä alaviite 3), *ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toimi täysin päinvastaisesti*. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on muutoksenhaun yhteydessä tosiaan selvittänyt (ks. edellä alaviite 4), ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi koko riidanalaisen päätöksen tukeutumalla perusteeseen (korkojen laskennassa tehty virhe), joka olisi oikeuttanut kumoamaan ainoastaan päätöksen 2 artiklan tai sen osan.

18 – Valituksenalaisen tuomion 34 kohta.

19 – Ei pidä myöskään unohtaa, että samana päivänä asiassa T-369/00 annetulla ”rinnakkaisella” tuomiolla oli kumottu *koko riidanalainen päätös*. Näin ollen Scott oli saavuttanut ainakin käytännössä kaiken vaatimansa.

29. Tämä siis vie meidät umpikujaan. Puhtaasti muodollisesti tarkasteltuna valituksenalaisen tuomion noudattamiseksi voisi tässä tilanteessa ehkä riittää se, että komissio tekee uuden päätöksen, jossa se antaa Ranskan viranomaisille vain uuden määräyksen takaisin perimisestä. Paradoksaalista on kuitenkin se, että myös 2 artiklan ”uusi” sanamuoto voisi olla samanlainen kuin riidanalaiseen päätökseen sisältyvä sanamuoto, koska siitä huolimatta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiossa on kumottu 2 artikla, siinä ei ole annettu tälle muuttamiselle mitään ohjetta. ”Uuteen” 2 artiklaan tehtävät muutokset voisivat siten tarkoittaa vain niitä muutoksia, jotka ovat rinnakkaisen asian (T-369/00 ja myöhempi C-295/07 P) lopputuloksen mukaisia. Rinnakkaisessa asiassahan ei ole edellä todetusti hyväksytty tapaa, jota komissio on noudattanut tuen takaisin perinnän yhteydessä maksettavaksi tulevien korkojen määrittämiseksi.

30. Yhteenvetona voidaan siis todeta, että tämän valituksen kohteena on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antama tuomio, jossa a) on esitetty päätelmiä, joissa arvostellaan yhtä osaa komission päätöksestä, ja b) jossa on kuitenkin kumottu päätös muilta kuin siltä osin, mitä siinä arvostellaan; c) mistä seuraa, ettei tuomiolla todennäköisesti voi olla mitään merkityksellisiä käytännön vaikutuksia; d) eikä tuomioon kuitenkaan ole haettu muutosta nimenomaan tämän seikan osalta.

31. Mielestäni tässä vaiheessa on kysyttävä, olisiko tämä tilanne hyväksyttävä passiivisesti, kun otetaan huomioon, että muutosta unionin yleisen tuomioistuimen tuomioon haettaessa valituksen kohdetta rajoittavat asianosaisten esittämät kanneperusteet tai se, onko unionin tuomioistuimella sitä vastoin välineitä ongelman ratkaisemiseksi. On toisin sanoen kysyttävä, voiko unionin tuomioistuin viran puolesta todeta, että unionin yleisen tuomioistuimen tuomion perustelut ovat puutteellisia, jolloin perustelut ja tuomiolauselma ovat toisiinsa nähden epäjohdonmukaisia.

32. Mielestäni ei ole olemassa aiempaa oikeuskäytäntöä, jossa olisi käsitelty nimenomaisesti tätä ongelmaa. On lisäksi tunnettua, että viran puolesta tapahtuva huomioon ottaminen Euroopan unionin tuomioistuimessa on hyvin arkaluonteinen kysymys.

33. Aikaisemmassa oikeuskäytännössä on yleisesti todettu, että mahdolliset viran puolesta huomioon otettavat virheet voidaan todeta *missä tahansa oikeudenkäynnin vaiheessa*.[20] Näin ollen on kiistatonta, että asianosaiset ja/tai unionin tuomioistuin voivat vedota viran puolesta huomioon otettavaan virheeseen ensimmäisen kerran vasta muutoksenhaun yhteydessä, vaikka unionin yleinen tuomioistuin ei olisikaan ottanut tällaista seikkaa huomioon.

34. Lisäksi unionin tuomioistuin on vahvistanut, että sillä on tuomioistuimena, josta yleisen tuomioistuimen antamaan tuomioon haetaan muutosta, toimivalta todeta

20 – Asia C-166/95 P, komissio v. Daffix, tuomio 20.2.1997 (Kok., s. I-983, 25 kohta).

viran puolesta valittajan oikeussuojan tarpeen mahdollinen puuttuminen, vaikka se tapahtuisi vasta myöhemmin. [21] Yleisesti ottaen unionin tuomioistuin on toimivaltainen tutkimaan viran puolesta jokaisen kysymyksen, joka koskee unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta tehdyn valituksen tutkittavaksi ottamista. [22]

35. Nyt esillä olevassa asiassa ei ole kuitenkaan kyse kummastakaan edellä mainitusta tapauksesta. Yhtäältä nimittäin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei olisi voinut ottaa huomioon mahdollista virhettä: *kyseessä on näet virhe, joka koskee tuomioistuimen itsensä antamaa tuomiota*. Toisaalta kyse ei ole selvästi myöskään valituksen tutkittavaksi ottamiseen liittyvästä ongelmasta.

36. On kuitenkin huomattava, että unionin tuomioistuin ei ole sulkenut pois mahdollisuutta tutkia viran puolesta unionin yleisen tuomioistuimen antaman tuomion mahdollista ehdotonta pätemättömyysperustetta: näin tapahtui erityisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisukokoonpanon koostumuksen sääntöjenmukaisuutta koskeneessa asiassa. [23]

37. Lisäksi aiemmassa oikeuskäytännössä on hallinnollisten toimenpiteiden alalla vahvistettu mahdollisuus tutkia viran puolesta eräät virheet, joiden ominaispiirteet voidaan *käsitteellisesti* rinnastaa sellaiseen virheeseen, joka rasittaa nyt esillä olevaa valituksenalaista tuomiota. Tarkoitan tällä erityisesti perustelujen puutteellisuutta, joka on esteenä sille, että unionin tuomioistuin voi harjoittaa täysimääräisesti jonkin toimenpiteen lainmukaisuuden valvontaa. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan viran puolesta voidaan tutkia toimenpiteen perustelujen puuttuminen ja niiden riittämättömyys: perusteluvelvollisuus on nimittäin olemassa paitsi toimenpiteen adressaattien edun turvaamiseksi, myös itse toimenpiteen tuomioistuinvalvonnan mahdollistamiseksi. [24] Kuten on ilmiselvää, tällainen tuomioistuinvalvonta edellyttää, että tuomioistuin kykenee ymmärtämään kattavasti valituksenalaisen toimen taustalla olevat perustelut. Tällainen valvonta ei ole mahdollista perustelujen ollessa riittämättömiä, saati niiden puuttuessa.

38. Myös silloin, kun kyse on viran puolesta huomioon otettavasta virheestä, on kuitenkin välttämätöntä, että tältä osin on pidetty tilaisuus, jossa asianosaiset ovat voineet esittää kantansa kontradiktorisesti. [25] Nyt esillä olevassa asiassa asianosaiset ovat voineet ottaa kantaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antaman tuomion perustelujen ja tuomiolauselman väliseen ilmeiseen epäjohdonmukaisuuteen sekä kirjallisesti yhteisöjen tuomioistuimen tätä koskevan nimenomaisen

21 – Asia C-19/93 P, Rendo ym. v. komissio, tuomio 19.10.1995 (Kok., s. I-3319, 13 kohta) ja asia C-535/06 P, Moser Baer India v. neuvosto, tuomio 3.9.2009 (Kok., s. I-7051, 24 kohta). Vastaavasti voidaan tulkita myös asiassa C-23/00 P, neuvosto v. Boehringer, 26.2.2002 annettua tuomiota (Kok., s. I-1873, 46 kohta).

22 – Asia C-17/07 P, Neirinck v. komissio, tuomio 28.2.2008 (38 kohta).

23 – Yhdistetyt asiat C-341/06 P ja C-342/06 P, Chronopost v. UFEX ym., tuomio 1.7.2008 (Kok., s. I-4777, 46–49 kohta).

24 – Tämä perustelu on esitetty jo asiassa 18/57, Nold v. korkea viranomainen, 20.3.1959 annetussa tuomiossa (Kok., s. 87). Ks. sittemmin edellä alaviitteessä 20 mainittu asia komissio v. Daffix, tuomion 24 kohta; asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998 (Kok., s. I-1719, 67 kohta) ja asia C-265/97 P, VBA v. Florimex ym., tuomio 30.3.2000 (Kok., s. I-2061, 114 kohta).

25 – Asia C-89/08 P, komissio v. Irlanti ym., tuomio 2.12.2009 (Kok., s. I-11245, 54–57 kohta) ja asia C-197/09 RX-II, Uudelleenkäsittely M v. lääkevirasto, tuomio 17.12.2009 (Kok., s. I-12037, 57 kohta).

pyynnön johdosta että suullisesti suullisessa käsittelyssä.

39. Sitä vastoin toistaiseksi ei ole tietääkseni koskaan ollut sellaista tilannetta, jossa unionin tuomioistuin olisi todennut viran puolesta, että unionin yleisen tuomioistuimen tuomion perustelut ovat puutteelliset. Näin ollen on kysyttävä, onko se mahdollista.

40. On selvää, että jos perustelujen puuttumisella tarkoitetaan mitä tahansa unionin yleisen tuomioistuimen tekemää oikeudellista virhettä, edellä mainittuun kysymykseen on vastattava kielteisesti. Sen, joka häviää asian, on yleensä haettava muutosta unionin tuomioistuimesta. Näin tapahtuu myös hallinnollisten toimien tapauksessa: sen, jonka edusta on kyse, on valitettava toimenpiteestä ja esitettävä perusteet, jotka voivat johtaa siihen, että unionin tuomioistuin kumoaa toimenpiteen.

41. Tässä tapauksessa kyse ei ole kuitenkaan mistä tahansa virheestä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemä virhe on näet merkitykseltään sellainen oikeudellinen virhe, että se estää unionin tuomioistuinta tosiasiallisesti harjoittamasta täysimääräisesti jonkin toimenpiteen lainmukaisuuden valvontaa, koska tuomiolauselma ei kuvasta sitä edeltäviä perusteluja. Mielestäni unionin tuomioistuin voi tässä tilanteessa käyttää sitä lähestymistapaa, jonka se on omaksunut hallinnollisten toimien osalta, ja kumota viran puolesta sellaisen valituksenalaisen tuomion, jonka perustelut eivät anna sille mahdollisuutta harjoittaa sille kuuluvaa tuomioistuinvalvontaa.

42. Tämän ehdotuksen osalta luonnollinen vastaväite on, että yleensä unionin tuomioistuimissa vireillä olevaan oikeudenkäyntiin sovelletaan periaatetta, jonka mukaan asianosaisten esittämät vaatimukset määrittävät oikeusriidan kohteen. Tätä vastaväitettä voidaan nyt esillä olevassa arvostella kuitenkin kahdesta näkökulmasta.

43. Ensinnäkin unionin tuomioistuin on tietyissä tilanteissa vahvistanut, että unionin tuomioistuinten tuomiovaltaa rajoittaa ainoastaan asianosaisten esittämien vaatimusten kohde eivätkä asianosaisten esittämät perusteet. [26] Nyt esillä olevassa asiassa ei ole epäilystä siitä, että komissio vaatii valituksenalaisen tuomion kumoamista.

44. Toiseksi katson, ettei ole perustetta erottaa sitä lähestymistapaa, jota unionin tuomioistuin voi noudattaa unionin yleisen tuomioistuimen tekemien ratkaisujen osalta, siitä lähestymistavasta, jota se on noudattanut hallinnollisten toimien osalta vakiintuneesti olemassaolonsa alkuajoista lähtien. Myös näiden jälkimmäisten toimien osalta noudatetaan pääsääntöisesti periaatetta, jonka mukaan unionin tuomioistuin voi kumota toimen ainoastaan siltä osin kuin sille on tästä toimesta valitettu ja ilmoitettu perusteet toimen lainvastaisuudelle. Oikeuskäytännöstä ilmenee kuitenkin, että tietyt virheet on mahdollista todeta viran puolesta (tietenkin sillä edellytyksellä, että valitus tehdään, koska ei ole olemassa vaihtoehtoisia välineitä menettelyn aloittamiseksi Euroopan unionin tuomioistuimessa).

26 – Asia C-252/96 P, parlamentti v. Gutiérrez de Quijano y Lloréns, tuomio 19.11.1998 (Kok., s. I-7421, 29–34 kohta); asia C-470/02 P, UER v. M6 ym., määräys 27.9.2004 (69 kohta) ja asia C-172/05 P, Mancini v. komissio, määräys 13.6.2006 (41 kohta).

45. Tämän ratkaisuehdotukseni johdantoosan päätteeksi katson näin ollen, että unionin tuomioistuin voi, mikäli sen käsiteltäväksi on saatettu unionin yleisen tuomioistuimen antamasta tuomiosta tehty valitus, todeta viran puolesta sellaisen perustelujen puuttumisen, joka estää unionin tuomioistuinta harjoittamasta täysimääräisesti valituksenalaisen tuomion lainmukaisuuden valvontaa. [27] Tästä seuraa, että nyt esillä olevassa asiassa tuomio olisi mielestäni kumottava yksistään näiden näkökohtien perusteella.

46. Tämä huomioon ottaen tutkin seuraavaksi komission esittämät valitusperusteet.

IV Komission tekemä valitus

47. Komissio on esittänyt oman valituksensa tueksi jopa 15 valitusperustetta, joista monissa toistuvat tosiasiassa samat seikat ja jotka ovat joka tapauksessa pitkälti toistensa kaltaisia. Jaan valitusperusteet tarkastelua varten kahteen pääryhmään: ensimmäisenä ryhmänä käsittelen valitusperusteita, jotka koskevat tuensaajan roolia, ja toisena ryhmänä käsittelen valitusperusteita, jotka koskevat unionin yleisen tuomioistuimen harkintavaltaa riidanalaisessa päätöksessä tehtyyn tuen suuruuden määrittämiseen nähden.

A *Tuensaajan roolia koskevat valitusperusteet*

1. Alustavia näkökohtia

48. Komission neljä ensimmäistä valitusperustetta liittyvät siihen, millainen rooli valtiontukien valvontamenettelyissä valtiontukien saajalla olisi oltava.

49. Kuten olen edellä jo todennut, ei ole selvää, mikä tehtävä tuensaajan roolia koskevalla osalla on valituksenalaisen tuomion yhteydessä. Olen vakuuttunut siitä, että käytännössä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämien toteamusten osalta on katsottava, että ne on esitetty kyseisen tuomioistuimen tekemään ratkaisuun nähden pelkästään ohimennen. Nimittäin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antama kumoamistuomio perustuu käytännössä virheisiin, joita komissio on tehnyt määrittäessään Ranskan viranomaisten Scottille myymän maa-alueen arvoa. Lisäksi Ranskan hallitus toisti Scottin kirjeeseen, jonka komissio hylkäsi, sisältyneet olennaiset seikat, ja ne otettiin asiakirjavihkoon. [28]

50. Näin ollen tuensaajan rooliin liittyvät valitusperusteet olisi todettava tehottomiksi.

27 – Ks. myös 15.9.2009 esittämäni ratkaisuehdotus edelleen vireillä olevassa asiassa C-362/08 P, Internationaler Hilfsfonds v. komissio (erityisesti 90 kohta ja alaviite 23).

28 – Valituksenalaisen tuomion 128 kohta.

51. Joka tapauksessa on niin, että sekä siltä varalta, että unionin tuomioistuin ei ole tätä mieltä, että siltä varalta, että unionin tuomioistuin haluaa siitä huolimatta, että se on kanssani samaa mieltä, kuitenkin ottaa kantaa asiaan, esitän seuraavaksi joitakin asiaa koskevia huomioita.

2. Valtiontukien saajan rooli yleensä

52. Valtiontukien saajalle kuuluva rooli on monimutkainen ja kiistelty kysymys. Unionin tuomioistuimen asiaa koskeva oikeuskäytäntö on vakiintunut ja tiukka, kun taas unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytäntö ei ole yhtä selvä ja sille ovat ominaista horjunta ja epävarmuus. Ehkäpä tilanteen ainutlaatuisuus on valituksenalaisessa tuomiossa syynä siihen, että unionin yleinen tuomioistuin on käsitellyt kysymystä niin paljon. On mahdollista, että unionin yleinen tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuinta implisiittisesti tarkastelemaan uudelleen sen tätä asiaa koskevaa oikeuskäytäntöä. Ei voida mielestäni sulkea pois sitä, että unionin tuomioistuimen on tulevaisuudessa tarkasteltava uudelleen tuensaajan roolin osalta tekemiään ratkaisuja. En kuitenkaan syistä, jotka pyrin esittämään jäljempänä, katso, että nyt esillä oleva asia olisi sopiva hetki tähän tarkoitukseen.

53. Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan valtiontukien valvontamenettely käydään ennen kaikkea komission ja jäsenvaltion välillä, eikä tuensaajalla ole siinä mitään erityistä asemaa. [29] Jäsenvaltiolla on kyseisessä menettelyssä tosiasiallinen oikeus tulla kuulluksi kontradiktorisesti, ja tämän oikeuden loukkaaminen voi oikeuttaa komission päätöksen kumoamisen, jos on olemassa mahdollisuus, että menettely olisi voinut johtaa toisenlaiseen tulokseen, jos tätä menettelyvirhettä ei olisi tapahtunut. [30]

54. Tuensaajien rooli on sitä vastoin toisenlainen. Asetuksen N:o 659/1999, jolla on käytännössä koonnettu asiaa koskeva vakiintunut oikeuskäytäntö, [31] 1 artiklassa säädetään vain, että tuensaaja kuuluu ”asianomaisten osapuolten” yleiseen luokkaan. Nämä asianomaiset osapuolet voivat 6 artiklan 1 kohdan mukaan esittää huomautuksensa muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta tehdyn päätöksen jälkeen määräajassa, joka on yleensä enintään yksi kuukausi. Näin ollen tuensaajalla ei ole tämän lisäksi oikeutta tulla kuulluksi kontradiktorisesti tai oikeutta osallistua komission johtamaan menettelyyn.

29 – Yhdistetyt asiat C-74/00 P ja C-75/00 P, Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komissio, tuomio 24.9.2002 (Kok., s. I-7869, 81–83 kohta) ja edellä alaviitteessä 5 mainittu asia Scott v. komissio, tuomion 33 kohta. Ks. myös julkisasiamies Jacobsin jälkimmäisessä asiassa esittämä ratkaisuehdotus (67–69 kohta).

30 – Asia 234/84, Belgia v. komissio, tuomio 10.7.1986 (Kok., s. 2263, Kok. Ep. VIII, s. 717, 27–29 kohta) ja asia C-301/87, Ranska v. komissio, tuomio 14.2.1990 (Kok., s. I-307, 29 ja 30 kohta).

31 – Ks. erityisesti asetuksen johdanto-osan toinen perustelukappale.

55. Ei ole epäilystäkään siitä, että tällainen yleinen lähestymistapa on luonteeltaan hyvin muodollinen, ja sitä onkin arvosteltu oikeuskirjallisuudessa huomattavan paljon. Se, että otetaan lähtökohdaksi valtiontukimenettelystä tehtyyn tällaiseen tulkintaan ilmeisesti implisiittisesti sisältyvä oletus, jonka mukaan tuen myöntäneen valtion etu ja tuensaajan etu ovat samat, on erityisen kaukaa haettua, eikä aina realistista. Yhtäältä on nimittäin selvää, että valtio, joka voidaan enintään velvoittaa perimään maksetut tuet takaisin, ei voi nähdä tilannetta samalla tavalla kuin yritys, joka voisi ajautua jopa vararikkoon joutuessaan palauttamaan tuet. Lisäksi on mahdollista, että tukia ei ole myöntänyt jäsenvaltion kansallinen hallitus, vaan jäsenvaltion alueellinen tai syrjäseutuja edustava hallintoelin: tässä tapauksessa ei ole sanottu, että menettelyyn yksin osallistuvan keskushallinnon etu on sama kuin paikallishallinnon etu.

56. Unionin yleinen tuomioistuin on näin tiukasta oikeuskäytännöstä johtuvien rajoitusten vuoksi pyrkinyt useissa yhteyksissä laajentamaan valtiontuen saajille myönnettyä suojaa. Näin on tapahtunut esimerkiksi silloin, kun on vedottu velvollisuuteen taata tosiasiallisesti valtiontuen saajalle (kuten kaikille muillekin asianomaisille) asetuksessa N:o 659/1999 myönnetty oikeus tulla kuulluksi, [32] tai silloin, kun on myönnetty, että valtiontuen saajalla on oikeus vedota virheeseen, joka johtuu siitä, ettei komissio ole kuullut asianomaista jäsenvaltiota. [33]

57. Valituksenalainen tuomio lukeutuu siis tähän ”edistykselliseen” suuntaukseen unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytännössä.

58. Olen vakuuttunut siitä, että sen problematiikan osalta, joka koskee valtiontukien saajille kuuluvaa roolia, on mahdollista ja ehkäpä myös tarpeellista pyrkiä välttämään liikaa kärjistämistä, jossa ilman yhteensovittamisen mahdollisuutta asetettaisiin vastakkain kaksi täysin päinvastaista käsitystä, joista yhden mukaan tuensaajalla ei ole minkäänlaista roolia ja toisen mukaan se on sen sijaan samalla tasolla asianomaisen jäsenvaltion kanssa.

59. Erityisesti olen sitä mieltä, että hyvän hallinnon periaatetta noudattamalla on mahdollista määrittää eri kantojen välinen tasapainopiste.

60. On tunnettua, että tämä periaate on saanut alkunsa oikeuskäytännöstä, ja sille on

32 – Ks. asia T-34/02, Le Levant 001 ym. v. komissio, tuomio 22.2.2006 (Kok., s. II-267, 91–96 kohta) ja asia T-198/01 R, Technische Glaswerke Ilmenau v. komissio, määräys 4.4.2002 (Kok., s. II-2153, 85 kohta). Lisäksi on huomattava, että tätä jälkimmäistä asiaa koskevassa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on noudattanut oikeaoppisemmin perinteistä oikeuskäytäntöä: ks. asia T-198/01, Technische Glaswerke Ilmenau v. komissio, tuomio 8.7.2004 (Kok., s. II-2717, 191–195 kohta).

33 – Yhdistetyt asiat T-228/99 ja T-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale v. komissio, tuomio 6.3.2003 (Kok., s. II-435, 131–143 kohta). Tässä tapauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi myös, että velvollisuus kuulla asianomaista jäsenvaltiota on olennainen menettelymääräys, jonka noudattamatta jättäminen voidaan todeta viran puolesta.

vasta äskettäin annettu eräänlainen ”vahvistus” perusoikeuskirjan 41 artiklassa. Vaikka hyvän hallinnon periaatteelle asetetut rajat ovat edelleen tietyssä määrin epäselvät, on ilmeistä, että sitä on pidettävä nykyään unionin oikeuden yleisenä periaatteena. [34]

61. Tämä periaate on mahdollista löytää erityisesti useista tuomioistuimen tekemistä ratkaisuista siitä riippumatta, onko se mainittu niissä nimenomaisesti vai ei. Tarkoitan esimerkiksi tapauksia, joissa sitä varten, että hallinto tutkii kantelun ”huolellisesti ja puolueettomasti”, se on velvoitettu tutkimaan viran puolesta myös sellaisia seikkoja, joihin kantelija ei ole nimenomaisesti vedonnut; [35] ja tapauksia, joissa on velvollisuus kuulla sitä, jota epäedullinen toimenpide koskee, vaikka tästä oikeudesta tulla kuulluksi ei säädetä sovellettavassa lainsäädännössä; [36] sekä lisäksi tapauksia, joissa on vahvistettu komission velvollisuus ottaa huolellisesti huomioon kaikki menettelyn kuluessa sille toimitetut seikat. [37]

62. Perusoikeuskirjassa puolestaan viitataan siihen, että hyvän hallinnon periaatteen olennaisena sisältönä ovat jokaisen oikeus tulla kuulluksi ennen kuin häntä vastaan ryhdytään toimenpiteeseen, joka vaikuttaa häneen epäedullisesti, ja jokaisen oikeus tutustua häntä koskeviin asiakirjoihin sekä velvollisuus perustella päätökset. Lisäksi kyseessä ei ole tyhjentävä luettelo, ja sen avoin luonne ilmenee sanamuodosta ”tähän oikeuteen sisältyy *erityisesti*”. [38]

63. Mielestäni hyvän hallinnon periaate on valtiontukien alalla esteenä sille, että komissio voisi hylätä jäykästi ja ilman poikkeuksia minkä tahansa tuensaajan itsensä toimittaman seikan, jos tämä seikka on toimitettu komissioon asianomaisten osapuolten esittämille huomautuksille varatun määräajan päättymisen jälkeen, vaikka tämä periaate ei velvoitakaan myöntämään valtiontuen saajalle samaa muodollista asemaa kuin valtiontukimenettelyn asianosaiselle.

64. Ei pidä nimittäin unohtaa sitä, että valtiontukien valvontamenettely on luonteeltaan hallinnollinen, eikä oikeudellinen menettely; lisäksi tuensaajan tehtävä on toimia tässä menettelyssä lähinnä komission tiedonlähteenä. Vaikka komissio on siten *velvollinen* ottamaan vastaan ja huomioon ne huomautukset, jotka se saa tuensaajalta tälle alun perin varatun määräajan kuluessa, niitä

34 – Ks. esim. asia C-141/02 P, komissio v. max.mobil, tuomio 22.2.2005 (Kok., s. I-1283, 72 kohta). Ks. myös asia 179/82, Lucchini v. komissio, tuomio 19.10.1983 (Kok., s. 3083, 27 kohta) ja asia C-255/90 P, Burban v. parlamentti, tuomio 31.3.1992 (Kok., s. I-2253).

35 – Edellä alaviitteessä 24 mainittu asia komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomion 62 kohta.

36 – Asia C-269/90 P, Technische Universität München, tuomio 21.11.1991 (Kok., s. I-5469, Kok. Ep. XI, s. I-485, 23–25 kohta).

37 – Asia C-16/90, Nölle, tuomio 22.10.1991 (Kok., s. I-5163, 13 ja 30–32 kohta).

38 – Kursivointi tässä.

mahdollisia huomautuksia, jotka tuensaaja tai mikä tahansa muu asianosainen toimittaa tämän jälkeen, *voi* koskea se, että hallinto on velvollinen tutkimaan ne, mikäli hyvän hallinnon periaate sitä edellyttää. Näin on erityisesti silloin, kun kyseessä olevista tiedoista on hallinnolle tosiasiallisesti hyötyä sillä olevien tietojen selventämiseksi tai täydentämiseksi, ja sillä edellytyksellä, että ne on kyseisessä hallinnollisen menettelyn vaiheessa vielä mahdollista ottaa huomioon ilman, että ne viivästyttäisivät lopullisen päätöksen tekemistä.

65. Hallinnolla ei ole kuitenkaan velvollisuutta ottaa nimenomaisesti kantaa tuensaajan (tai minkä tahansa muun asianosaisen) toimittamiin huomautuksiin alkuperäisen määräajan päätyttyä. Komission ei ole siten välttämättä ilmoitettava syitä, joiden vuoksi se tarvittaessa päättää olla ottamatta huomioon näitä seikkoja.

66. Näiden huomautusten mukaisesti ja myös oikeussuojan kannalta katsottuna on tehtävä tärkeä täsmennys: sen, joka on toimittanut tietoja, on halutessaan osoitettava, että hallinnon olisi kuulunut ottaa tiedot huomioon.

67. Kun tämä otetaan huomioon, voidaan seuraavaksi vihdoin alkaa käsitellä valitusperusteita yksityiskohtaisesti.

3. Ensimmäinen valitusperuste, joka koskee sitä, että komissio kieltäytyi ottamasta asiakirjavihkoon 24.12.1999 päivättyä Scottin kirjettä

a) Asianosaisten lausumat

68. Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että 24.12.1999 päivätty Scottin kirje olisi pitänyt hyväksyä ja sisällyttää hallinnolliseen asiakirjavihkoon. Erityisesti kyseinen tuomioistuin ei ole komission mukaan ilmoittanut sitä, mitä oikeusnormia olisi rikottu. Ainoastaan EY 230 artiklassa tarkoitettu olennaisten menettelymääräysten rikkominen olisi voinut johtaa kumoamiseen, mutta tällaista rikkomista ei ole Scottin kanteessa otettu esiin, jolloin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lausunut kanteen ulkopuolelta. Lisäksi – ja ennen kaikkea – komissio ei ole omasta mielestään rikkonut mitään olennaista menettelymääräystä, koska Scottia on pidettävä ulkopuolisena valtiontukien valvontamenettelyyn nähden, eikä sillä ollut oikeutta esittää huomautuksia menettelyn näin myöhäisessä vaiheessa. Lopuksi komissio huomauttaa, että Ranska on joka tapauksessa sisällyttänyt myöhempään 21.2.2000 päivättyyn kirjeeseensä ne huomautukset, jotka Scott on esittänyt komission hylkäämässä kirjeessä, ja ne on siten liitetty osaksi asiakirjavihkoa.

69. Komissio huomauttaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiolla voi olla vakavia vaikutuksia niihin käytäntöihin, joita valtiontukien alalla on aina noudatettu.

70. Scott väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei sen sijaan ole asettanut yleisellä tasolla mitään velvoitetta komissiolle vaan on esittänyt muutamia näkökohtia, jotka liittyivät läheisesti esillä olevaan asiaan ja sen erityispiirteisiin. Se, että asetuksen N:o 659/1999 mukaan valtiontuen saajalla ei ole muuta roolia kuin mahdollisuus esittää huomautuksia hallinnollisen menettelyn alkuvaiheessa, ei tarkoita, kuten komissio väittää, että kaikki tuensaajan myöhemmät toimet olisivat kiellettyjä. Erityisesti kyseinen asetus ei voi olla esteenä niiden yleisten periaatteiden soveltamiselle, jotka velvoittavat komissiota toimimaan huolellisesti ja puolueettomasti.

71. Département du Loiret esittää väitteitä, jotka ovat käytännössä päällekkäisiä Scottin esittämien väitteiden kanssa.

b) Arviointi

72. Komissio on kiinnittänyt eniten huomiota ensimmäiseen valitusperusteeseen, ja merkittävä osa sen esittämistä huomautuksista kohdistuu tähän valitusperusteeseen. On selvää, että komissio pyrkii vastustamaan sitä, että unionin tuomioistuin lujittaisi unionin yleisen tuomioistuimen sitä oikeuskäytäntöä, jolla puolletaan tuensaajan roolin vahvistamista valtiontukien valvontamenettelyssä.

73. Edellä esittämieni näkökohtien perusteella voidaan väittää, kun otetaan huomioon, että kyse on tuensaajan roolista yleensä, että siinä tapauksessa, että tuensaaja itse lähettää komissiolle tiettyjä asiakirjoja sille huomautusten esittämistä varten varatun määräajan päätyttyä, komissiolla voi olla hyvän hallinnon periaatteen nojalla velvollisuus ottaa huomioon kyseisten asiakirjojen sisältö. Edellytyksenä on kuitenkin, että i) tiedoista on tosiasiallisesti hyötyä komission tosiseikkojen tuntemuksessa ilmenevien mahdollisten puutteiden korjaamiseksi ja että ii) menettelyn silloinen vaihe sallii tietojen toimittamisen. Kyseessä olevien asiakirjojen hyödyllisyys on kuitenkin osoitettava tosiasiallisesti.

74. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole kuitenkaan noudattanut tätä logiikkaa.

75. Ensinnäkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on implisiittisesti rajannut tämän kysymyksen hyvän hallinnon periaatteen rikkomiseksi, mikä on asianmukaista, eikä, kuten komissio väittää, olennaisen menettelymääräyksen rikkomiseksi.[39] Näin toimittuaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi kuitenkin pitänyt tarkistaa, sisältyikö kirjeeseen käytännössä esillä olevan asian olosuhteiden selvittämisen kannalta ratkaisevia seikkoja. Mikäli tähän kysymykseen olisi vastattu myöntävästi, olisi voitu todeta, että komissiolla oli velvollisuus ottaa huomioon toimitetut tiedot. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sitä vastoin tarkastellut vain yleisesti asian olosuhteita ja huomauttanut, että nämä olosuhteet

39 – Ks. valituksenalaisen tuomion 56 kohta.

vaikeuttavat tosiseikkojen selvittämistä erityisesti sen vuoksi, että oletetusta valtiontuen maksamisesta oli kulunut pitkä aika siihen, kun komissio aloitti menettelyn. Tämän yleisen toteamuksen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on päätellyt, että komission olisi pitänyt hyväksyä Scottin toimittama kirje ja liittää se asiakirjavihkoon.

76. Mielestäni tällaiseen päättelyyn ei voida yhtyä. Vaikka hyvän hallinnon periaate voi, kuten on nähty ja kuten myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, tietyissä tapauksissa velvoittaa komission ottamaan huomioon asiakirjoja, jotka on lähetetty määräajan päätyttyä ja/tai jotka ovat sellaisten osapuolten lähettämiä, joilla ei ole oikeutta lähettää tällaisia asiakirjoja, edellytyksenä on, että ensin on selvitettävä, olisiko näihin asiakirjoihin sisältyvistä tiedoista ollut tosiasiallisesti hyötyä. Siinä tuomion osassa, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on käsitellyt komission päätöstä olla hyväksymättä 24.12.1999 päivättyä Scottin kirjettä, se ei ole kuitenkaan käsitellyt kirjeen sisältöä.

77. Komission ensimmäinen valitusperuste on näin ollen hyväksyttävä siltä osin kuin siinä väitetään, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen todetessaan, että komissio oli velvollinen hyväksymään Scottin 24.12.1999 lähettämän kirjeen ja liittämään sen asiakirjavihkoon.

4. Toinen, kolmas ja neljäs valitusperuste, jotka koskevat sitä, että komissiolla on velvollisuus pyytää lisätietoja ja/tai turvautua ulkopuoliseen asiantuntijaan

78. Toista, kolmatta ja neljättä valitusperustetta voidaan käsitellä yhdessä. Komissio moittii niissä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksia, joiden mukaan komission olisi pitänyt tehdä perusteellisempi arviointi ja hankkia lisätietoja, kun otetaan huomioon eräät seikat, jotka sisältyivät erityisesti 24.12.1999 päivättyyn Scottin kirjeeseen ja myöhempään 21.2.2000 päivättyyn Ranskan viranomaisten kirjeeseen.

a) Asianosaisten lausumat

79. Toisessa valitusperusteessaan komissio arvostelee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksia, joiden mukaan komission olisi pitänyt pyytää Ranskan viranomaisia toimittamaan lisätietoja ja täsmennyksiä sen jälkeen, kun kyseiset viranomaiset olivat viitanneet, kuten myös Scott 24.12.1999 päivätyssä kirjeessään, kahden arvioinnin olemassaoloon, joista yksi sisältyi Galtier-nimisen asiantuntijatoimiston lausuntoon ja joista toisen oli laatinut apporttiomaisuuden arviointiin erikoistunut asiantuntija. Kummassakin arvioinnissa riidanalainen maa-alueen arvo oli ilmoitettu komission määrittämää arvoa alemmaksi. [40]

40 – Ks. valituksenalaisen tuomion 128 kohta.

80. Kolmannella valitusperusteellaan komissio kiistää sen sijaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksen, jonka mukaan komission olisi pitänyt pyytää Scottilta selvennystä kyseisellä maa-alueella julkisten viranomaisten toimesta ennen alueen luovuttamista Scottille suoritettujen töiden arvioidun kustannuksen (80 miljoonaa) ja todellisen kustannuksen (140 miljoonaa) väliseen eroon. Tämän eron olisi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan pitänyt saada komissio epäilemään sitä, että kustannukset, joita julkisille viranomaisille aiheutui maa-alueen kunnostamisesta, eivät välttämättä heijastaneet maa-alueen arvoa. [41]

81. Neljännellä valitusperusteellaan komissio kiistää lopuksi ne ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämät näkökohdat, jotka koskevat komissiolla olevaa mahdollisuutta turvautua ulkopuoliseen asiantuntijaan maa-alueen arvon määrittämiseksi asianmukaisesti.

82. Nämäkin valitusperusteet liittyvät siihen oletukseen, että komissiolla ei ollut menettelyllisestä näkökulmasta velvollisuutta pyytää lisätietoja etenkään Ranskan viranomaisilta, joita komissio oli jo muun muassa kehottanut toimittamaan kaikki maa-alueen arvon määrittämisessä hyödylliset tiedot. [42] Lisäksi komissio väittää, että riidanalaisessa päätöksessä on joka tapauksessa otettu huomioon arvioinnit, joihin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittaa.

83. Scott puolestaan väittää, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole katsonut, että komissio olisi rikkonut olennaista menettelymääräystä, jolloin nämä valitusperusteet olisi jo tästäkin syystä hylättävä. Scottin mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tarkastellut tilannetta joka tapauksessa asianmukaisesti, sillä eräiden 24.12.1999 päivättyyn kirjeeseen sisältyneiden näkökohtien, joita Ranskan viranomaiset eivät sitä paitsi toistaneet kokonaisuudessaan 21.2.2000 päivätyssä kirjeessään, olisi pitänyt saada komissio harkitsemaan uudelleen arviointejaan ja pyytämään uusia asiakirjoja.

b) Arviointi

84. Toinen valitusperuste muistuttaa läheisesti ensimmäistä valitusperustetta, ja sekin on mielestäni hyväksyttävä.

85. On huomattava, että komissio on tehnyt tosiasiassa tässäkin tapauksessa, kuten on todettu, virheellisen oletuksen olettaessaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on arvostellut olennaisen menettelymääräyksen rikkomista. Edellä on jo todettu, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ainoana viittauskohtana näyttää tosiasiassa olleen hyvän hallinnon periaate.

41 – Ks. valituksenalaisen tuomion 121 kohta.

42 – Ks. valituksenalaisen tuomion 154 kohta.

86. Lisäksi komission vastaväitteet, joiden mukaan se olisi ottanut päätöksessään huomioon joulukuussa 1999 ja helmikuussa 2000 päivätyissä kirjeissä esitetyt arvioinnit, eivät ole kovin vahvalla pohjalla. Näihin arviointeihin viitataan päätöksessä tosiaankin pikaisesti erityisiä perusteluja etsimättä.

87. Tämä ei ole kuitenkaan olennainen asia. Siihen, että on olemassa sellaisia arviointeja (jotka ovat veroviranomaisten arviointi, Galtier-nimisen asiantuntijatoimiston arviointi ja apporttiomaisuuden arviointiin erikoistuneen asiantuntijan arviointi), joista ilmenee, että maa-alueiden arvo oli alempi kuin arvo, jonka komissio katsoi voivansa päätellä hallussaan olevien todisteiden perusteella, vain viitataan sekä Scottin kirjeessä että Ranskan viranomaisten kirjeessä, jotka toimitettiin menettelyn ollessa varsin myöhäisessä vaiheessa. Liitteenä ei ollut muita asiakirjoja, ja komissiolle vain ilmoitettiin, että tarvittaessa sille voitaisiin toimittaa kyseessä olevat arvioinnit.

88. En katso, että komissiolla olisi ollut hyvän hallinnon periaatteen nojalla menettelyn tässä vaiheessa velvollisuus pyytää Ranskan viranomaisia toimittamaan lisää asiakirjoja ja tietoja. On nimittäin muistettava, että komissio oli jo osoittanut kyseisille viranomaisille kaksi tietojen antamista koskevaa välipäätöstä, joista toinen oli sanamuodoltaan melko laaja. [43] Seikkoja, joihin viitattiin joulukuussa 1999 ja helmikuussa 2000 päivätyissä kirjeissä, ei ollut toimitettu tässä yhteydessä.

89. Samalla tavoin ja näiden samojen näkökohtien perusteella ei voida katsoa, että komissiolla oli velvollisuus ottaa huomioon Scottin joulukuussa 1999 lähettämän kirjeen sisältö. Jos komissiolla katsottaisiin olevan tällainen velvollisuus, vaarana olisi, että se olisi mahdollista tehdä toimintakyvyttömäksi viivyttelytaktiikoiden avulla. Jos kirjeeseen olisi liitetty esimerkiksi maa-alueen arvoa koskevien arviointien, joihin kirjeessä viitataan, koko teksti, ratkaisu voisi ehkä olla toinen. Mielestäni hyvän hallinnon periaatteen soveltamisalaa ei voida kuitenkaan laajentaa siinä määrin, että komissio velvoitettaisiin täydentämään sille lähetettyihin huomautuksiin ja asiakirjoihin sisältyviä puutteita ilman aikarajaa.

90. Kolmanteen valitusperusteeseen pätevät lisäksi samat näkökohdat, jotka esitin toisen valitusperusteen yhteydessä. Komissiolla ei ollut velvollisuutta pyytää Scottilta lisätietoja. On sitä paitsi vaikea ymmärtää, mistä syystä sen olisi pitänyt pyytää Scottilta selvennystä maa-alueella tehtyjä töitä koskevan kustannusarvion ylittymiseen, kun otetaan huomioon, että Ranskan viranomaiset maksoivat nämä kustannukset.

43 – Ks. valituksenalaisen tuomion 152 ja 154 kohta.

91. Näillä perusteilla olen sitä mieltä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että komission olisi pitänyt pyytää Ranskan viranomaisia ja/tai Scottia toimittamaan maa-alueen arvoa koskevia lisätietoja. Näin ollen toinen ja kolmas valitusperuste on hyväksyttävä.

92. Sitä vastoin neljättä valitusperustetta, joka koskee komissiolla olevaa väitettyä velvollisuutta turvautua ulkopuoliseen asiantuntijaan, ei voida mielestäni hyväksyä.

93. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole nimittäin valituksenalaisen tuomion missään kohdassa väittänyt, että komission olisi pitänyt turvautua ulkopuolisen asiantuntijan palveluihin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vain maininnut sen yhtenä mahdollisena välineenä, johon komissio olisi voinut turvautua lisätietojen hankkimiseksi.

94. Tästä seuraa, että neljäs valitusperuste on hylättävä.

B *Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harkintavaltaa koskevat valitusperusteet*

1. Kuudes valitusperuste, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on evännyt komissiolta kaiken harkintavallan

95. Kuudes valitusperuste osuu nyt esillä olevan valituksen yhteydessä unionin tuomioistuimelle esitetyn toisen perusongelman ytimeen. Ongelma on siinä, minkä tyyppistä harkintavaltaa unionin tuomioistuimella voi olla komission tekemiin valtiontukipäätöksiin nähden.

a) Asianosaisten lausumat

96. Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen käyttäessään riidanalaiseen päätökseen nähden suurempaa ja laajempaa harkintavaltaa kuin sille on lainmukaisesti mahdollista. Komissio katsoo erityisesti, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on syrjäyttänyt sen ja evännyt siltä sille tällä alalla kuuluvan harkintavallan. Unionin tuomioistuimen harkintavallan olisi rajoituttava komission valtiontukipäätöksiin nähden niihin virheisiin, jotka mainitaan EY 230 artiklassa. Lisäksi tällä tuomioistuimella ei voi koskaan olla hallussaan kaikkia niitä seikkoja (asiakirjoja jne.), joita komissio on käyttänyt päätöksensä tekemiseksi; tästä seuraa, että myös käytännön syistä tuomioistuimen on

mahdotonta korvata omilla arvioinneillaan komission suorittamia arviointeja.

97. Scott väittää, että valitusperuste perustuu valituksenalaisen tuomion virheelliseen ymmärtämiseen. Sen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole korvannut omilla arvioinneillaan komission arviointeja, vaan on erityisesti valituksenalaisen tuomion 100 kohdassa ilmoittanut selvästi, että sen tavoitteena on ainoastaan varmistaa, että komissio on arvioinut vaadittavan huolellisesti kaikki käytettävissään olevat tiedot.

98. Département du Loiret on vedonnut samankaltaisiin väitteisiin kuin Scott.

b) Arviointi

99. Valitusperuste koskee tuomioistuinvalvonnan rajoja komission valtiontukipäätöksiin nähden. Asiaa koskevassa oikeuskäytännössä on vahvistettu joitakin kiinnekohtia, jotka on hyvä muistaa.

100. Ensinnäkin valtiontuen käsite on luonteeltaan oikeudellinen, ja sitä on tulkittava objektiivisten seikkojen perusteella. Tästä seuraa, että unionin tuomioistuimen valvonta on lähtökohtaisesti kokonaisvaltaista siltä osin, ovatko tutkittavana olevat toimenpiteet luonteeltaan valtiontukea. [44]

101. Komissiolle on kuitenkin myönnetty laajempi harkintavalta kahdessa tilanteessa: ensinnäkin silloin, kun se arvioi valtiontukien soveltuvuutta yhteismarkkinoille EY 87 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Näissä tapauksissa tuomioistuimen on ainoastaan tutkittava, rasittaako komission päätöstä ilmeinen virhe vai onko harkintavaltaa käytetty väärin. [45]

102. Lisäksi komissiolle on myönnetty laajempi harkintavalta – myös tuen olemassaolon osalta (ja siten tilanteessa, joka kuuluu EY 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan) –, jos tehty päätös on edellyttänyt monitahoista teknistä tai taloudellista arviointia. Näissä tapauksissa tuomioistuinvalvonnan on rajoituttava lähtökohtaisesti paitsi sen tarkistamiseen, onko mahdollisesti tehty ilmeinen virhe tai onko harkintavaltaa käytetty väärin, myös siihen, onko menettelyä ja perusteluvelvollisuutta koskevia sääntöjä noudatettu ja pitävätkö ne tosiseikat asiallisesti paikkansa,

44 – Asia C-83/98 P, Ranska v. Ladbroke Racing ja komissio, tuomio 16.5.2000 (Kok., s. I-3271, 25 kohta) ja asia C-487/06 P, British Aggregates v. komissio, tuomio 22.12.2008 (Kok., s. I-10515, 111 kohta).

45 – Asia C-88/03, Portugali v. komissio, tuomio 6.9.2006 (Kok., s. I-7115, 99 kohta); asia C-66/02, Italia v. komissio, tuomio 15.12.2005 (Kok., s. I-10901, 135 kohta); asia C-456/00, Ranska v. komissio, tuomio 12.12.2002 (Kok., s. I-11949, 41 kohta) ja asia C-310/99, Italia v. komissio, tuomio 7.3.2002 (Kok., s. I-2289, 46 kohta).

joita komissio on käyttänyt päätöksensä perustelemiseksi. [46]

103. Unionin tuomioistuimen arvioidessa monitahoisia taloudellisia arviointeja edellyttäviä komission valtiontukipäätöksiä sen on löydettävä herkkä tasapaino. Yhtäältä nimittäin se ei voi korvata omalla taloudellisella arvioinnillaan komission arviointia; toisaalta sen on kuitenkin valvottava komission taloudellisluonteisten seikkojen perusteella tekemää tulkintaa erityisesti varmistamalla, että tiedot, joita komissio on käyttänyt monitahoisen tilanteen arvioimisessa tukevat tosiasiallisesti komission tekemää ratkaisua. [47]

104. Nyt esillä olevassa asiassa komission oli pyrittävä määrittämään hinta, jonka tavanomainen taloudellinen toimija olisi vuonna 1987 voinut saada myydessään maa-alueen, joka oli tarkoitettu teollisuuskäyttöön. On siten ilmeistä – ja asianosaiset vaikuttavat olevan siitä yhtä mieltä –, että arvio, joka komission oli tehtävä monien vuosien kuluttua tosiseikkojen tapahtumisesta, saattoi olla vain likimääräinen. Mielestäni on lisäksi kiistatonta, että kyseinen määritys edellytti monitahoisten taloudellisten arviointien tekemistä. Vaikka näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittaman valvonnan on lähtökohtaisesti oltava kokonaisvaltaista, se ei voinut korvata omalla itsenäisellä taloudellisten seikkojen arvioinnillaan komission jo suorittamaa näiden seikkojen arviointia.

105. En katso kuitenkaan, että nyt esillä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi korvannut omalla arvioinnillaan komission arvioinnin.

106. On nimittäin huomautettava, että siinä valituksenalaisen tuomion osassa, jossa on arvioitu riidanalaisen päätöksen aineellista sisältöä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole määrittänyt itsenäisesti maa-alueen arvoa. Sen sijaan kyseinen tuomioistuin on vain todennut eräiden seikkojen osoittavan, ettei komission tarkastelu ole ollut riittävän perusteellinen, mikä viittaa siihen, että maa-alueen arvo on voitu määrittää virheellisesti. Tältä osin se viittaa erityisesti siihen, että komissio päätti määrittää maa-alueen arvon kustannusmenetelmällä, sekä siihen, että komissio ei ole antanut painoarvoa eräille asiakirjavihkoon otetuille tiedoille, erityisesti arvioinneille, jotka mainitaan Ranskan viranomaisten lähettämissä viimeisissä kirjeissä.

46 – Edellä alaviitteessä 44 mainittu asia British Aggregates v. komissio, tuomion 114 kohta,„yhdistetyt asiat C-328/99 ja C-399/00, Italia ja SIM 2 Multimedia v. komissio, tuomio 8.5.2003 (Kok., s. I-4035, 39 kohta) ja asia C-56/93, Belgia v. komissio, tuomio 29.2.1996 (Kok., s. I-723, 11 kohta).

47 – Esimerkkinä mainittakoon asiassa C-525/04 P, Espanja v. Lenzing, 22.11.2007 annettu tuomio (Kok., s. I-9947, 56–58 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), jota voidaan pitää erinomaisena esimerkkinä tällaisesta unionin tuomioistuimen potentiaalisesta ”dilemmasta”.

107. Kuudes valitusperuste on näin ollen hylättävä.

2. Seitsemäs valitusperuste, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tukeutunut pikemminkin spekulaatioihin kuin todisteisiin

a) Asianosaisten lausumat

108. Komissio väittää seitsemännellä valitusperusteellaan, että vaikka oletettaisiin, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole ylittänyt valvontavaltansa rajoja, kuten seitsemännessä valitusperusteessa väitetään, se on toiminut kuitenkin virheellisesti perustaessaan päätöksensä pikemminkin spekulaatioihin kuin sellaisiin todisteisiin, joita sillä oli käytettävissä menettelyn yhteydessä. Erityisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toiminut virheellisesti, kun se on todennut, että komission olisi pitänyt ottaa huomioon joulukuussa 1999 päivätyssä Scottin kirjeessä ja helmikuussa 2000 päivätyssä Ranskan viranomaisten myöhemmässä kirjeessä esitetyt arviot maa-alueen arvosta; näihin kirjeisiin ei nimittäin komission mukaan sisältynyt todisteita vaan pelkkiä toteennäyttämättömiä lausuntoja.

109. Scottin mukaan komission näkökulma on täysin virheellinen. Sen mielestä Scottin ja Ranskan viranomaisten kirjeisiin sisältyvät lausunnot olivat todisteita kaikkine vaikutuksineen. Se, että myönnetään näiden lausuntojen luonne todisteina, ei tarkoita tietenkään sitä, että ne katsottaisiin tosiksi: ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kiistänyt vain sen, että komissio ei pitänyt näiden todisteiden takia tarpeellisena käsitellä asiaa perusteellisemmin.

b) Arviointi

110. Seitsemänteen valitusperusteeseen vastaaminen edellyttää kahden edellytyksen tarkistamista.

111. Ensinnäkin varmistaakseen komission päätöksen lainmukaisuuden unionin tuomioistuimen on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan arvioitava sitä niiden tietojen perusteella, joita komissiolla oli päätöstä tehdessään. [48]

48 – Ks. esim. asia C-276/02, Espanja v. komissio, tuomio 14.9.2004 (Kok., s. I-8091, 31 kohta); asia C-277/00, Saksa v. komissio, tuomio 29.4.2004 (Kok., s. I-3925, 39 kohta); asia C-394/01, Ranska v. komissio, tuomio 3.10.2002 (Kok., s. I-8245, 34 kohta); asia C-241/94, Ranska v. komissio, tuomio 26.9.1996 (Kok., s. I-4551, 33 kohta) ja em. asia 234/84, Belgia v. komissio, tuomion 16 kohta.

112. Toiseksi ei pidä unohtaa, että ensimmäisessä oikeusasteessa annetusta tuomiosta tehty valitus voi koskea unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklassa vahvistetun yleisperiaatteen nojalla ainoastaan oikeudellisia kysymyksiä. Näin ollen lukuun ottamatta tilannetta, jossa tosiseikat ja selvitysaineisto on otettu huomioon vääristyneellä tavalla, unionin tuomioistuin ei voi tutkia uudelleen unionin yleisen tuomioistuimen tosiseikoista tekemiä arviointeja. [49]

113. Komission valitusperustetta on tutkittava näiden kiinnekohtien perusteella. On näin ollen tarkistettava, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin yhtäältä tutkinut komission päätöksen ottamalla huomioon seikkoja, joita tällä ei ollut riidanalaista päätöstä tehdessään. Toisaalta on varmistuttava siitä, että komissio ei pyydä unionin tuomioistuinta tutkimaan uudelleen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemiä arviointeja.

114. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on arvostellut komission päätöstä ensisijaisesti kahdentyyppisten arviointien perusteella.

115. Ensinnäkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mielestä riidanalaisessa päätöksessä on tiettyjä erityisongelmia, jotka asettavat kyseenalaiseksi päätöksen asianmukaisuuden ja luotettavuuden. Erityisesti komissio on kyseisen tuomioistuimen mukaan tehnyt tosiasiallisia laskuvirheitä – lisäksi Scottin eduksi, sillä virheiden oikaiseminen tarkoittaisi maa-alueen arvon arvioimista korkeammaksi kuin komissio oli sen arvioinut [50] – ja ollut epätarkka erityisesti turvautuessaan maa-alueen vuoden 1987 markkinahintaa määrittäessään sellaisiin kustannuksiin, joita aiheutui tämän maa-alueen osien ostamisesta jonain muuna ajankohtana. [51]

116. Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut, että niiden maa-alueen arvoa koskevien vaihtoehtoisten arviointien, joihin 21.2.2000 päivätyssä Ranskan viranomaisten kirjeessä viitataan, ja sen perusteella, että vuonna 1998 Scott möi maa-alueen toiselle yksityiselle yritykselle paljon alhaisemmalla hinnalla kuin komissio oli päätöksessään sen arvoksi määrittänyt, komission olisi pitänyt, jos se olisi noudattanut periaatetta, joka velvoittaa sen tutkimaan huolellisesti ja puolueettomasti tosiseikat, käsitellä vielä perusteellisemmin maan arvoa koskevaa kysymystä esimerkiksi pyytämällä Ranskaa toimittamaan sen mainitsemien asiantuntijalausuntojen tekstin tai turvautumalla ulkopuoliseen asiantuntijaan. [52]

117. Kun valitusperustetta tarkastellaan edellä käsittelemieni kahden parametrin osalta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole tukeutunut komissiota arvostellessaan sellaisiin seikkoihin, jotka eivät olleet komission käytettävissä sen tehdessä päätöstään. Kaikki ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämät huomautukset nimittäin perustuvat siihen, kuten on todettu, että sen

49 – Ks. esim. valtiontukien alalla edellä alaviitteessä 47 mainittu asia Espanja v. Lenzing, tuomion 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

50 – Valituksenalaisen tuomion 110 ja 111 kohta.

51 – Valituksenalaisen tuomion 115 kohta.

52 – Valituksenalaisen tuomion 124–142 kohta.

mukaan komissio on ollut epätäsmällinen ja antanut liian vähän painoarvoa eräille tiedoille, jotka sisältyivät erityisesti 21.2.2000 päivättyyn Ranskan viranomaisten kirjeeseen. On muistettava, että komissio liitti tämän kirjeen hallinnolliseen asiakirjavihkoon.

118. Seuraavaksi on katsottava, eikö komissio pyydä tällä valitusperusteella unionin tuomioistuinta tarkastelemaan uudelleen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tosiseikoista tekemiä arviointeja. Unionin oikeuskäytännön nojalla tähän on vastattava kieltävästi. Unionin tuomioistuin on nimittäin katsonut, että kysymys siitä, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin lausunut tiettyjen tosiseikoista tekemiensä arviointien perusteella asianmukaisesti huolellisuusvelvoitteen ja perusteluvelvollisuuden laiminlyömisestä, on oikeudellinen kysymys, joka siten kuuluu muutoksenhaun yhteydessä yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan. [53]

119. Olen näin ollen sitä mieltä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt nyt esillä olevassa asiassa oikeudellisen virheen, kuten komissio väittää, katsoessaan, että komission olisi pitänyt tarkastella uudelleen tuen olemassaoloa ja määrää koskevaa omaa arviointiaan erityisesti Ranskan viranomaisten toimittamien viimeisten tietojen perusteella.

120. Huomautettakoon nimittäin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on arvostellut komissiota lähinnä siitä, ettei se suorittanut uusia tutkintatoimia sen jälkeen, kun sille ilmoitettiin niistä maa-alueen arvoa koskevista määrityksistä, jotka ilmenivät Galtier-nimisen asiantuntijatoimiston ja apporttiomaisuuden arviointiin erikoistuneen asiantuntijan toteuttamista arvioinneista. Kuten olen jo edellä todennut, Ranskan viranomaisten kirjeessä samoin kuin Scottin joulukuussa 1999 lähettämässä kirjeessä ilmoitettiin vain näiden arviointien olemassaolosta ja sitä tuloksesta, johon Ranskan viranomaiset ja Scott olivat päätyneet. Arviointien tarkkaa sisältöä niissä ei kuitenkaan ilmoitettu.

121. Olen jo edellä huomauttanut siitä, että tässä tilanteessa nämä epämääräiset vihjeet eivät voineet riittää hyvän hallinnon periaatteen nojalla velvoittamaan komissiota ottamaan huomioon Scottin kirjettä. Samalla tavoin ja samoista syistä ei voida väittää, että Ranskan viranomaisten helmikuussa 2000 lähettämän kirjeen sisällön perusteella komission olisi pitänyt aloittaa tutkintavaihe uudelleen jo loppusuoralla olevassa menettelyssä.

122. Kuten olen edellä jo todennut, tilanne olisi voinut olla toinen, jos Ranskan viranomaiset olisivat toimittaneet pätevämpiä seikkoja näiden arviointien tueksi: erityisesti siinä tilanteessa, jos nämä arvioinnit olisi liitetty mukaan kokonaisuudessaan, minkä olisi

53 – Asia C-405/07 P, Alankomaat v. komissio, tuomio 6.11.2008 (Kok., s. I-8301, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

täytynyt olla verraten helppoa, kun otetaan erityisesti huomioon, että Galtierilla teetetyn arvioinnin oli tilannut Scott suoraan.

123. Näin ei kuitenkaan tapahtunut, ja siihen, että menettelyn tällaisessa vaiheessa komissiolle asetettaisiin vielä kerran velvollisuus perehtyä asiaan, liittyy vaara siitä, että mikä tahansa viivyttelytaktiikka tehtäisiin valtiontukimenettelyssä lailliseksi.

124. Nyt esillä olevan asian olosuhteissa komissio saattoi toisin sanoen oikeutetusti päättää tutkintansa ja tehdä ratkaisunsa hallussaan olevien seikkojen perusteella. Vastaavasti tuomioistuimen on arvioitava tätä päätöstä niiden seikkojen perusteella, joita komissiolla oli päätöstä tehdessään. Näin ollen komission seitsemäs valitusperuste on hyväksyttävä, ja se oikeuttaa sinänsä valituksenalaisen tuomion kumoamisen.

125. Käsittelen tarkemmin sitä, että komissio turvautui kustannusmenetelmään, sekä valituksenalaisen tuomion 109 ja 110 kohdassa todettua virhettä tarkastellessani jäljellä olevia komission esittämiä valitusperusteita.

3. Todistustaakan kääntämistä koskeva kahdeksas valitusperuste

a) Asianosaisten lausumat

126. Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kääntänyt todistustaakan, koska se on velvoittanut komission hankkimaan todisteita, joita asianosaiset eivät olleet toimittaneet, vaikka komission esittämän valitusperusteen mukaan näillä asianosaisilla oli velvollisuus toimittaa seikat, jotka olivat tarpeellisia päätöksen muuttamiseksi toisenlaiseksi tarvittaessa.

127. Scott väittää, että komissio on ymmärtänyt valituksenalaisen tuomion väärin, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vain kertonut tosiseikat ja todennut komission lyöneen laimin huolellisuutta koskevan velvollisuutensa.

b) Arviointi

128. Tämä valitusperuste on perusteeton ja nojaa valituksenalaisen tuomion virheelliseen tulkintaan.

129. Käsittelemättä aineellisesti todistustaakkaan valtiontukimenettelyssä liittyvää problematiikkaa on huomautettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole

velvoittanut komissiota hankkimaan todisteita Scottin ja Ranskan viranomaisten esittämän kannan tueksi. Kyseinen tuomioistuin on sen sijaan katsonut vain, kuten on todettu, että sillä selvitysaineistolla, joka oli komission käytössä, ei voida kokonaisuutena perustella tehdyn päätöksen kaltaista päätöstä.

130. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole toisin sanoen asettanut komissiolle minkäänlaista näyttövelvollisuutta. Se on sen sijaan katsonut, että hyvän hallinnon periaatteen mukaisesti komission olisi pitänyt syventää tutkintaansa *sille jo toimitettujen seikkojen perusteella*.

131. Katson näin ollen, että komission kahdeksas valitusperuste on hylättävä.

4. Yhdeksäs ja kahdestoista valitusperuste, jotka koskevat sitä, oliko komission lainmukaista turvautua kustannusmenetelmään

a) Asianosaisten lausumat

132. Yhdeksännellä ja kahdennellatoista valitusperusteellaan komissio arvostelee kahta eri seikkaa valituksenalaisessa tuomiossa.

133. Ensinnäkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt komission mukaan virheen arvostellessaan sitä, että komissio on tuen arvon laskemisessa turvautunut kustannusmenetelmään. Sitä vastoin komission mukaan sen vuoksi, ettei maa-alueen arvosta ollut tehty tuen myöntämisen kanssa samanaikaista määritystä, oli lainmukaista ja loogista turvautua kustannusmenetelmään, jossa käytetään lähtökohtana niitä kustannuksia, joita julkisille viranomaisille on tosiasiallisesti aiheutunut tukitoimen toteuttamisesta. On totta, ettei tavaran markkinahinta ole välttämättä sama kuin hinta, joka tavarasta on maksettu, mutta on otettava huomioon, että nyt esillä olevassa asiassa tuen kohteena oleva maa-alue kunnostettiin ”mittatilaustyönä” vastaamaan Scottin erityistarpeita, mikä tekee hinnan, joka maa-alueesta olisi voitu saada vapailla markkinoilla, vähemmän merkitykselliseksi.

134. Toiseksi komissio arvostelee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksia, jotka koskevat sitä, olisiko siitä, että tuen arvon määrittämisessä olisi käytetty lähtökohtana hintaa, jolla maa-alue luovutettiin vuonna 1998, saattanut olla hyötyä. Tämä hinta ei voi komission mukaan antaa tietoa siitä, mikä tuen arvo oli 11 vuotta aikaisemmin, vaikka tämä hinta olisikin sama kuin hinta, joka maa-alueesta olisi voitu saada markkinoilla kyseisenä ajankohtana. Yhtäältä nimittäin pehmopaperiala oli vuonna 1987 voimakkaassa kasvussa, kun taas vuonna 1998 se oli pahoissa vaikeuksissa, minkä seurauksena maa-alueen ja laitoksen arvo laski. Toisaalta mikä tahansa hyödyke menettää yleensä arvoaan ajan myötä, ja on siten tavanomaista, että 11 vuoden kuluttua myös Scottille myönnetyn tuen kohde oli menettänyt arvoaan.

135. Scottin mukaan komission valitusperuste nojaa valituksenalaisen tuomion virheelliseen tulkintaan. Sen mielestä nimittäin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole ollut sitä mieltä, että komissio ei voi turvautua kustannusmenetelmään valtiontuen arvon määrittämiseksi. Nyt esillä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut vain, että komissio on laiminlyönyt huolellisuusvelvollisuutensa, koska se ei ole tutkinut tarkemmin, olisiko vuoden 1998 myyntihinnasta voinut olla hyötyä arvon määrittämisessä.

136. Département du Loiret esittää samankaltaisia väitteitä kuin Scott ja väittää lisäksi, että komission perustelut ovat pohjimmiltaan epäjohdonmukaisia. Jos nimittäin – kuten komissio väittää – sillä, mikä oli tavaran markkinahinta vuonna 1998, ei ole merkitystä sen määrittämisessä, mikä tuen arvo oli vuonna 1987, ei ole vastaavasti merkitystä silläkään, että tämä arvo määritetään, kuten komissio on sitä vastoin tehnyt, käyttämällä lähtökohtana niihin kolmeen eri vaiheeseen, joissa maa-alueen kolme osaa on hankittu vuosina 1975, 1984 ja 1987, perustuvaa maa-alueen ostohinnan keskiarvoa.

b) Arviointi

137. Komission yhdeksännessä valitusperusteessa, kuten kahdennessatoistakin valitusperusteessa, joka on sen kanssa pitkälti päällekkäinen, arvostellaan sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on pitänyt epätäsmällisinä niitä komission arviointeja, jotka koskevat vuonna 1987 Scottille myydyn maa-alueen arvoa. Valitusperuste ei koske niitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen huomautuksia, jotka liittyvät siihen, että komission on tarpeen tehdä Scottin ja Ranskan viranomaisten viimeisiin kirjeisiin sisältyneistä tiedoista asianmukaiset johtopäätökset (olen keskittynyt tarkastelemaan näitä seikkoja edellä käsittelemässäni seitsemännessä valitusperusteessa). Nyt käsiteltävässä valitusperusteessa riitautetaan sitä vastoin ne ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yleisemmät toteamukset, joiden mukaan komission olisi pitänyt määrittää tuen arvo turvautumalla luotettavampiin menetelmiin kuin julkisille viranomaisille aiheutuneisiin kustannuksiin perustuvaan menetelmään.

138. On huomattava, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin itsekin toteaa, että sen selvittämiseen, onko maa-alueen myynti julkisten viranomaisten toimesta yksityiselle oikeussubjektille valtiontukea, on sovellettava yksityisen sijoittajan toimintaa markkinataloudessa koskevaa periaatetta. [54] Näin ollen on määritettävä, onko oletetun tuensaajan, joka on tässä tapauksessa Scott, maksama hinta sama kuin maa-alueesta todennäköisesti maksettu hinta, jos sen myyjä olisi ollut julkisten viranomaisten sijasta yksityinen oikeussubjekti.

139. Yleisesti ottaen silloin, kun arviointi perustuu yksityisen sijoittajan toimintaa markkinataloudessa koskevaan periaatteeseen, se edellyttää taloudellisesti monitahoista

54 – Ks. valituksenalaisen tuomion 105 kohta.

arviointia, jossa komissiolle on annettava laaja harkintavalta.[55] Näin ollen, kuten olen edellä maininnut, kyse on alasta, jolla tuomioistuimen tehtäväksi jää lähtökohtaisesti ainoastaan sen selvittäminen, onko mahdollisesti tehty ilmeinen arviointivirhe tai onko harkintavaltaa käytetty väärin sekä lisäksi onko menettelysääntöjä noudatettu ja pitävätkö ne tosiseikat, joita on käytetty riidanalaisen hallinnollisen päätöksen perustana, aineellisesti paikkansa.[56]

140. Katson, että nyt esillä olevassa asiassa se harkintavalta, jota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on halunnut käyttää komission päätökseen nähden, ylittää nämä rajat. On nimittäin muistettava, että valtiontuen myöntämishetkellä Ranskan viranomaiset eivät suorittaneet maa-alueen osalta riippumatonta arvon määritystä, eivätkä myyneet sitä siten, että siihen olisi sovellettu edellä tarjoustyyppistä menettelyä, jolloin voitaisiin selvittää, kuinka paljon mahdolliset ostajat olivat valmiita siitä maksamaan. Lisäksi menettelyssä, jonka yhteydessä on ollut tarkoitus selvittää tuen olemassaolo, Ranskan viranomaisten sekä oletetun tuensaajan käyttäytymiselle on ollut luonteenomaista, kuten komissio on huomauttanut ja kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on itsekin todennut, vähäinen halu yhteistyöhön ja taipumus vedota mahdollisiin todisteisiin pikemminkin vihjailemalla kuin esittämällä niitä käytännössä ja vasta menettelyn viimeisessä vaiheessa, kun lopullisen päätöksen tekeminen oli välittömästi odotettavissa.

141. On itse asiassa mahdollista, ettei komission riidanalaisessa päätöksessä tekemää maa-alueen arvon määritystä ole käytännössä suoritettu täydellisen oikein, minkä komissio itsekin myöntää. On kuitenkin totta, ettei ole näytetty toteen ainuttakaan ilmeistä arviointivirhettä, jonka komissio olisi tehnyt, ja että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole huomautuksissaan missään nimessä osoittanut vastaavan virheen olemassaoloa tai siihen rinnastettavaa oikeudellisen kehyksen rikkomista komission taholta vaan on vain tuonut esiin tiettyjä virheitä, joiden nojalla riidanalaista päätöstä ei ole mahdollista kumota, vaikka nämä virheet voidaankin vahvistaa. Viittaan erityisesti valituksenalaisen tuomion 109–111 kohdassa mainittuun laskuvirheeseen: kyse on lisäksi virheestä, joka hyödytti Scottia ja jonka oikaiseminen olisi saattanut pikemmin kohottaa entisestään myydyn maa-alueen arvoa (ja näin ollen valtiontuen arvoa). Se, että tämä virhe ei voi sinänsä oikeuttaa kumoamista, ei tarkoita tietenkään, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voisi ottaa sitä huomioon; tältä osin katsottakoon kymmenennettä valitusperustetta koskeva arviointini.

142. Siispä katson, että myös yhdeksäs ja kahdestoista valitusperuste on hyväksyttävä ja että unionin tuomioistuimen on näin ollen kumottava valituksenalainen tuomio.

55 – Edellä alaviitteessä 46 mainitut yhdistetyt asiat Italia ja SIM 2 Multimedia v. komissio, tuomion 38 ja 39 kohta ja edellä alaviitteessä 46 mainittu asia Belgia v. komissio, tuomion 10 ja 11 kohta. Ks. myös julkisasiamies Jacobsin 27.10.2005 esittämä ratkaisuehdotus asiassa C-222/04, Cassa di Risparmio di Firenze ym., tuomio 10.1.2006 (Kok., s. I-289, 109 kohta ja ratkaisuehdotuksen alaviite 35).

56 – Vrt. edellä 102 kohta.

5. Kymmenes, kolmastoista ja neljästoista valitusperuste, jotka koskevat komission määrittämää valtiontuen arvoa

a) Asianosaisten lausumat

143. Komissio moittii kymmenennessä valitusperusteessaan valituksenalaiseen tuomioon sisältyviä tiettyjä seikkoja, jotka liittyvät jälleen tuen arvon määrittämisessä käytetyn kustannusmenetelmän soveltamiseen. Komissio väittää erityisesti, että sen maa-alueen arvon määrittämisessä käyttämä arvo, vähän yli 70 miljoonaa FRF, on kuitenkin pienempi kuin se 80 miljoonan FRF:n suuruinen summa, joka Scottin ja Ranskan viranomaisten välillä vuonna 1987 tehdyssä alustavassa sopimuksessa ilmoitetaan niiden kyseisellä maa-alueella tehtävien töiden kustannukseksi, joista julkisten viranomaisten oli tarkoitus vastata. Lisäksi komissio katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt virheen katsoessaan, että se voi lukea yhdeksi riidanalaisen päätöksen kumoamista tukevaksi seikaksi valituksenalaisen tuomion 109–111 kohdassa mainitun mahdollisen laskuvirheen Scottin eduksi.

144. Kolmannessatoista valitusperusteessa toistetaan samantapaisia perusteluja kuin kymmenennessä ja eräissä muissakin valitusperusteissa ja korostetaan jälleen sitä, että komission tekemä määritys maa-alueen arvosta on niin maltillinen, että se on tosiasiassa yhteensoveltuva myös Scottin ja Ranskan viranomaisten mainitsemiin asiakirjoihin sisältyvien tietojen kanssa.

145. Kolmannentoista valitusperusteen tavoin myös neljännessätoista valitusperusteessa lausutaan väitteitä, jotka on esitetty useissa muissa komission harkintavaltaa valtiontuen arvon määrittämisessä koskevissa valitusperusteissa.

146. Scott katsoo, että se on jo vastannut komission väitteisiin edellisten valitusperusteiden yhteydessä, ja korostaa, että joka tapauksessa valituksenalaisen tuomion peruslähtökohta on se, että komissio ei ole menetellyt tarvittavan huolellisesti; näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tarkastelemia useita eri seikkoja ei ole tulkittava itsenäisiksi kumoamisperusteiksi vaan todisteiksi tällaisesta huolellisuuden puutteesta.

b) Arviointi

147. Sen mukaisesti, mitä olen edeltävien valitusperusteiden osalta todennut, katson, että komission kymmenennen valitusperusteen ensimmäisen osan osalta esittämät väitteet on hyväksyttävä. Myös tässä tapauksessa kyse on nimittäin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämistä useista sellaisista näkökohdista, jotka ovat johtaneet verraten monitahoisia taloudellisia arviointeja sisältävän päätöksen kumoamiseen, ja näin on tapahtunut ilman, että ensimmäisen

oikeusasteen tuomioistuin olisi käytännössä osoittanut, että komissio on tehnyt perusteluissaan yhtään ilmeistä arviointivirhettä tai rikkonut yhtään menettelysääntöä.

148. Sitä vastoin sitä komission perustelua, jossa se väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on käyttänyt komission tekemää laskuvirhettä kantajana olleen Scottin eduksi, ei voida hyväksyä. On nimittäin huomattava, kuten Scott on asianmukaisesti todennut, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole käyttänyt tätä toteamusta suoraan päätöksen kumoamiseen vaan on käyttänyt sitä pelkkänä indisiona siitä, että komissio on laiminlyönyt huolellisuusvelvollisuutensa. Vaikken edellä todetusti kannata ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemää ratkaisua, jonka mukaan komissio ei ole ollut riittävän huolellinen asian tutkintaa suorittaessaan, on kuitenkin niin, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta voida arvostella siitä, että se on käyttänyt yhtenä seikkana, johon se on perustanut oman arviointinsa, Scottin eduksi tehtyä laskuvirhettä.

149. Kuten olen jo edellä huomauttanut, kolmannessatoista ja neljännessätoista valitusperusteessa esitetään jälleen, pikemminkin sekavasti, muiden valitusperusteiden yhteydessä käsiteltyjä huomautuksia ja väitteitä. Näin ollen ne eivät mielestäni sinänsä edellytä erityistä tarkastelua, eikä niitä tarvitse hyväksyä. Kyseessä olevien valitusperusteiden eri osia on jo arvioitu samalla, kun on arvioitu niitä valitusperusteita, joiden yhteydessä nämä väitteet on esitetty ensimmäisen kerran.

150. Niiden näkökohtien osalta, joita komissio on kolmannessatoista valitusperusteessa esittänyt osoittaakseen, että sen maa-alueen arvosta tekemä määritys oli maltillinen ja kohtuullinen, todettakoon, että näitä näkökohtia on pidettävä siltä osin kuin niissä ei kyseenalaisteta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tosiseikoista tekemiä arviointeja pelkkinä väitteinä, joilla tuetaan erityisesti jo seitsemännessä valitusperusteessa esitettyjä perusteluja, joiden mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ylittänyt sen valvontavallalle asetetut rajat. Olen jo todennut, että mielestäni nämä perustelut on hyväksyttävä, eikä niitä ole siten tarpeen käsitellä enää tässä.

151. Tästä seuraa, että kymmenennen valitusperusteen ensimmäinen osa on hyväksyttävä, kun taas sen toinen osa on hylättävä. Myös kolmastoista ja neljästoista valituperuste on hylättävä.

6. Yhdestoista valitusperuste, joka koskee Orléansin kaupunginvaltuuston pöytäkirjan näyttöarvoa

a) Asianosaisten lausumat

152. Komission mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt virheen, koska se on katsonut, että Scottille myydyn maa-alueen arvoa määrittäessään komissio on painottanut liikaa Orléansin kaupunginvaltuuston sille toukokuussa 1994 antaman arvon merkitystä. Komission mukaan tämä tieto oli sitä vastoin hyvin luotettava, joten se on käyttänyt sitä asianmukaisesti hyväksi valtiontuen laskemisessa.

153. Scott väittää, ettei se tunne asiakirjaa, johon komissio viittaa. Scottin hallussa olevassa 27.5.1994 päivätyssä Orléansin kaupunginvaltuuston pöytäkirjassa ei nimittäin sen mukaan ole jälkeäkään komission valitusperusteessaan siteeraamista kohdista.

b) Arviointi

154. On selvää, että komissio on tehnyt toimituksellisia virheitä nyt esillä olevan valitusperusteen muotoilussa. Kaikki komission siteeraamat kohdat eivät nimittäin sisälly Orléansin kaupunginvaltuuston pöytäkirjaan, joka on unionin tuomioistuimen hallussa, ja komission muistioon niiden osalta merkityt sivunumerot ovat epäselviä. [57]

155. Komission esittämän valitusperusteen ydin ei kuitenkaan muutu, vaikka siihen liittyykin useita epätarkkuuksia, jotka ovat sitä paitsi ominaisia kaikille asianosaisten tässä asiassa esittämille teksteille.

156. Orléansin kaupunginvaltuuston tehdessä selkoa tapahtumista ajankohtana, jolloin valtiontukien valvontamenettelyä ei ollut vielä aloitettu, se on vuonna 1994 ilmoittanut maa-alueen ”alustavaksi arvoksi” 10,9 miljoonaa FRF ja lisäksi täsmentänyt, että kyse on verraten maltillisesta arviosta.

157. Komissiolle tämä tieto oli yksi seikka, jota se käytti Scottille myönnetyn mahdollisen valtiontuen laskemisessa, ja kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin asianmukaisesti toteaa valituksenalaisen tuomion 109–111 kohdassa, lisäksi komissio teki

57 – Samalla, kun komissio toimitti vastauksen esittämistä koskevan pyyntönsä, se toimitti syyskuussa 2007 asiakirjan, johon se viittasi valituksessaan. Kyse on keskustelusta laaditusta virallisesta selostuksesta, joka on toukokuussa 1994 tehdyn kaupunginvaltuuston päätöksen vahvistuksen liitteenä. Ei ole kuitenkaan tarpeen pohtia sitä, voidaanko tämä asiakirja ottaa tutkittavaksi, koska se vaikuttaa pelkästään liitännäiseltä kaupunginvaltuustossa tehtyyn päätökseen nähden, jonka komissio on jo toimittanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen.

tulkintavirheen, joka sai sen alentamaan edelleen neliömetrikustannusta Scottin eduksi.

158. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut, ettei komissio voi pitää tätä arvoa luotettavana, koska kaupunginvaltuuston pöytäkirjan 2.2 kohta, jossa tämä arvio ilmoitetaan, on ”erittäin lyhyt yhteenveto eikä siinä selvitetä yksityiskoht[ia]”.[58] Kyseinen tuomioistuin on todennut lisäksi, että koska se ei tunne menettelytapoja, joiden mukaisesti Ranskan julkiset viranomaiset ovat hankkineet maa-alueen, ei voida sulkea pois sitä, että maa-alue on pakkolunastettu, jolloin ilmoitettu arvo onkin suurempi kuin markkina-arvo.

159. Mielestäni ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustelut ovat virheellisiä, ja komission valitusperuste on hyväksyttävä.

160. Kuten on todettu, tuen olemassaoloa koskevassa arvioinnissaan komission piti määrittää valtiontuen mahdollisen olemassaolon toteamiseksi maa-alueelle laskennallinen arvo useiden vuosien kuluttua soveltamalla yksityisen sijoittajan toimintaa markkinataloudessa koskevaa periaatetta. Vaikka jätettäisiin huomiotta aiempi pohdinta, jossa käsiteltiin sitä harkintavaltaa, joka komissiolle on annettava tällaisessa tilanteessa, katson, että kyseinen unionin toimielin on toiminut esillä olevassa asiassa täysin asianmukaisesti. Mielestäni äsken kuvaillun kaltaisessa tilanteessa oli nimittäin menetelmällisesti asianmukaista päätyä sille kannalle, että käytetään sellaista määritystä maa-alueen arvosta, i) jonka on tehnyt yksi toimenpiteessä mukana olleista julkisista viranomaisista ja ii) joka on kirjattu viralliseen asiakirjaan.

161. Pidän perusteettomana myös sitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen väitettä, jonka mukaan ilmoitettu arvo voisi olla epäluotettava, mikäli julkiset viranomaiset ovat hankkineet maa-alueet turvautumalla pakkolunastukseen. Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen keskeisenä ajatuksena on, että pakkolunastuksella tapahtuva hankinta voi tulla kalliimmaksi kuin tavanomaisissa markkinaolosuhteissa tapahtuva hankinta, koska siihen liittyy erityisten korvausten maksaminen omistajille.

162. Tältä osin on yhtäältä huomautettava, että pakkolunastuksen luonteeseen kuuluu, että yleinen etu asetetaan yksityisten etujen edelle, ja on vaikea kuvitella, että omistajalle maksettaisiin pakkolunastetun tavaran markkina-arvoa huomattavan paljon suurempia määriä rahaa. Mieluummin voisi kuvitella käyvän päinvastoin.

163. Toisaalta kuitenkin – ja tämä on mielestäni olennainen seikka – Orléansin kaupunginvaltuusto ei ole ilmoittanut maa-alueen *kustannusta*, vaan arvion maa-alueen *arvosta*. Lisäksi ei pidä unohtaa, että tämä arvio on vain yksi niistä seikoista, jotka ovat

58 – Valituksenalaisen tuomion 118 kohta.

vaikuttaneet komission tuesta tekemään lopulliseen päätökseen.

164. Näin ollen myös komission yhdestoista valitusperuste on perusteltu ja se on hyväksyttävä.

7. Viidestoista valitusperuste, joka koskee sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut tosiseikat ja selvitysaineiston huomioon vääristyneellä tavalla

165. Komissio väittää viidennellätoista valitusperusteellaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut asiaa koskevat tosiseikat huomioon vääristyneellä tavalla.

166. Tämä valitusperuste kattaa tosiasiassa vain kuusi riviä tekstiä, eikä siihen sisälly mitään sellaista uutta seikkaa, jota ei olisi käsitelty muiden valitusperusteiden yhteydessä.

167. On selvää, ettei näin muotoiltua valitusperustetta voida hyväksyä, sillä kaikki sitä tukevat väitteet ovat täysin puutteellisia. Lisäksi valittajan on osoitettava tosiseikkojen huomioon ottaminen vääristyneellä tavalla melko yksityiskohtaisesti ja lueteltava täsmällisesti ne seikat, jotka on otettu huomioon vääristyneellä tavalla, ja osoitettava unionin yleisen tuomioistuimen tekemät arviointivirheet. [59]

C *Muut valitusperusteet*

1. Viides valitusperuste, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lausunut sellaisten seikkojen perusteella, joihin Scott ei ole vedonnut

a) Asianosaisten lausumat

168. Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen, kun se on hyväksynyt maa-aluetta koskevien ”vaihtoehtoisten” arviointien huomioon ottamisen, [60] vaikka Scott ei ole nimenomaisesti vedonnut niihin kanteessaan.

169. Scottin mukaan mitään oikeudellista virhettä ei ole tehty, koska sen kanteessa arvosteltiin tuen suuruuden määrittämistä ja viitattiin erityisesti 24.12.1999 päivättyyn kirjeeseen, joka perustui pääasiassa näihin vaihtoehtoisiin arvioihin maa-alueen arvosta.

59 – Yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004 (Kok., s. I-123, 50 kohta) ja asia C-222/03 P, APOL ja AIPO v. komissio, määräys 16.12.2004 (40 kohta).

60 – Ks. valituksenalaisen tuomion 130 ja 131 kohta.

b) Arviointi

170. Komission esittämää valitusperustetta ei voida hyväksyä.

171. Kannekirjelmään, jonka Scott jätti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen, sisältyi moitteita, jotka kohdistuivat erityisesti komission tekemään arviointiin maa-alueen arvosta, ja niissä vertailukohtana oli Ranskan veroviranomaisten tekemä arviointi ja niissä vedottiin 24.12.1999 päivättyyn kirjeeseen, jonka komissio oli Scottin mukaan hylännyt väärin perustein. [61]

172. Kun otetaan näin ollen huomioon kyseiseen riidanalaiseen päätökseen kohdistuvat moitteet, joihin liittyi se, että tuomioistuimelle esitettiin kirje, joka sisälsi viittauksia ”vaihtoehtoisiin” arviointeihin maa-alueen arvosta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin saattoi asianmukaisesti katsoa, että sillä oli toimivalta tutkia maa-alueen arvo sille toimitettujen seikkojen perusteella.

V Ratkaisuehdotus

173. Tiivistetyssä muodossa ehdotan siis ensisijaisesti, että unionin tuomioistuin toteaa viran puolesta, että valituksenalaisessa tuomiossa on vakava looginen virhe ja se

61 – Ks. Scott-nimisen yhtiön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen toimittaman kanteen 9.3 ja 9.4 kohta.

on sen vuoksi kumottava. Toissijaisesti ehdotan, että komission seitsemäs, yhdeksäs, kymmenes (sen ensimmäisen osan osalta), yhdestoista ja kahdestoista valitusperuste hyväksytään, jolloin tuomio siis joka tapauksessa kumotaan kokonaisuudessaan. Edelleen toissijaisesti katson, että myös ensimmäinen, toinen ja kolmas valitusperuste hyväksytään.

174. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tutkinut ainoastaan yhden Scottin kanteessaan esittämistä neljästä kanneperusteesta, kanne ei ole ratkaisukelpoinen unionin tuomioistuimessa. Asia on siten palautettava unionin yleiseen tuomioistuimeen.

175. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion

– palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen

– määrää, että oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.